

JOHANNES HENCKEL (1480/81-1539), VIAȚA ȘI OPERA UNEI PERSONALITĂȚI CULTURALE A PRIMEI JUMĂTĂȚI A SECOLULUI AL XVI-LEA (II)*

Andreea MÂRZA**

Johannes Henckel (1480/81-1539), the Life and Work of a Cultural Personality of the First Half of the Sixteenth Century (II)

Abstract. *Johannes Henckel, a prominent figure of the Spiš region, remains known in the Central European history of books from the sixteenth century thanks to the library he built up while he was in Levoča. He included books of the Saxon community in the area as well as his own books and the two collections merged. The library, set up in a room of St Jacob's Church, was forgotten for many years; surprisingly, the adoption of the Reformation by the community did not lead the collection being harmed. It came again to the fore in the second half of the eighteenth century when Ignác Batthyány took an interest in it. The majority of books came into the possession of the Bishop of Transylvania; however books that belonged to Henckel are also found in Budapest, Martin and Cluj-Napoca.*

Keywords: *Johannes Henckel, Levoča, Transylvania, library, Bishop Ignác Batthyány.*

Cuvinte-cheie: *Johannes Henckel, Levoča, Transilvania, bibliotecă, episcopul Ignác Batthyány.*

Regiunea Spiš din nordul Slovaciei de astăzi, cunoscută în izvoare sub denumirea de Scepusium, Zips sau Szepes, a fost colonizată de timpuriu de locuitori de origine germană care s-au întreținut cu comerțul și meșteșugurile. Unele așezări din zonă au fost menționate încă din prima jumătate a secolului al XIII-lea în documentele emise de regii Ungariei¹.

Viața și o parte din activitatea lui Johannes Henckel au fost strâns legate de această comunitate saxonă, în mijlocul căreia a crescut și pe care a păstorit-o o perioadă. Studiile universitare pe care le-a urmat la Viena, Cracovia, Padova și Bologna între anii 1496 și 1509 i-au imprimat noului preot un puternic spirit umanist pe care a încercat să-l inducă și comunității natale la întoarcerea din

* Cercetarea de față a fost parte din lucrarea de licență susținută în sesiunea iunie 2021 în cadrul Facultății de Istorie și Filosofie, Departamentul de Istorie Medievală, Premodernă și Istoria Artei al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, conducător științific conf. univ. dr. Adinel C. Dincă. Conține a doua parte a lucrării de licență, prima parte, cea care a analizat viața lui Johannes Henckel, fiind publicată în revista *Terra Sebus*, 15, 2023, p. 119-150. Situația cărților pe care le-a deținut J. Henckel și care acum se află în custodia Bibliotecii Academiei Române, filiala Cluj-Napoca, a fost discutată în cadrul conferinței *Z dejín knižného trhu v kontexte obchodných i osobných vzťahov*, organizate de Biblioteca Națională a Slovaciei în 28-29 aprilie 2025, cu titlul: *Neznáma cesta kníh Jána Henckela do knižnice Rumunskej akadémie v Kluži* [Drumul necunoscut al cărților lui Johannes Henckel spre Biblioteca Academiei Române din Cluj].

** Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, România; e-mail: andreea.marza@ubbcluj.ro; Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca; e-mail: andreea.marza@acad-cj.ro.

¹ Vezi, spre exemplu, cazul localității Levoča (Leucha, Leutschovia, Leutschau, Lőcse) (CDSI 1987, 2, p. 230, nr. 329; CDH 1829, 4/3, p. 137; Homza 2009, p. 216-219).

peregrinarea academică². Biblioteca organizată a conținut atât cărțile comunității din zonă, cât și pe cele proprii, fondul ajungând să se confunde în final. După ce comunitatea a îmbrățișat Reforma, despre existența bibliotecii organizate înaintea acestei mișcări confesionale s-a uitat, documentele nu o mai amintesc, ceea ce a și salvat-o, cel mai probabil, de la distrugere. Noi informații vor reapărea în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când de fondul de carte începe să se intereseze Ignác Batthyány.

Mediul universitar a fost acela care a insuflat tânărului absolvent dragostea de carte pe care și-a manifestat-o de-a lungul întregii sale vieți prin colecția de carte și biblioteca organizată la Levoča. Cele două paliere – cel de colecționar și cel de organizator de bibliotecă – sunt strâns legate și nu pot fi analizate separat deoarece, la un moment dat, și nu se știe cu certitudine când, cărțile sale au fost comasate cu cele ale bibliotecii pe care a format-o în capela Sfântul Gheorghe din Biserica Sfântul Iacob din Levoča. Pe lângă moștenirea în bani obținută de la unchiul său, Georg Leudeschit, funcțiile bisericești deținute în prima parte a vieții (canonic-cantor la Nitra, arhidiacon de Békés, canonic de Oradea etc.) i-au permis să se întrețină la studii prin beneficiul canonic care îi revenea³. Funcțiile pe care le-a ocupat i-au asigurat banii necesari și pentru achiziția de cărți.

Peregrinarea academică pe care a întreprins-o și J. Henckel la sfârșitul secolului al XV-lea și începutul celui de-al XVI-lea a caracterizat studenții atât pe vremea sa, cât și în perioada anterioară, când se cunoaște faptul că pentru a obține o diplomă academică tinerii interesați veneau din toate zonele Europei în căutarea științei în anumite centre universitare, însoțindu-și profesorul în cazul în care acesta se muta dintr-un mediu universitar într-altul. Spre sfârșitul secolului al XV-lea modul de organizare a universităților, planurile de studii au avut ca model, în mare parte, sistemul educațional din secolele precedente. Pentru cazul nostru, dovezi ale mobilității sunt registrele universitare și însemnările de proprietate de pe cărți. Ambele direcții ne oferă linia conducătoare a vieții lui J. Henckel. Cercetarea registrelor universitare ne-a oferit o perspectivă asupra vieții acestuia, pe care am analizat-o într-un număr al acestei reviste, urmând ca de data aceasta să ne îndreptăm atenția asupra bibliotecii deținute.

Biblioteca lui Johannes Henckel

Însemnările de proprietate sub formă manuscrisă, precum este cazul de față, de *ex libris* sau de *supralibros*, sunt cele care ajută la recrearea fostelor biblioteci medievale și nu numai. J. Henckel se înscrie în rândul elitelor locale umaniste din regiunea Spiš prin biblioteca al cărei posesor a fost. Doar *ex libris*-urile de pe cărțile sale mai pot oferi detalii despre circulația lor și faptul că au

² Tüskés 2008, p. 278, nr. 5684; Haraszti Szabó *et alii* 2017, p. 371-372, nr. 3717; Haraszti Szabó, Kelényi 2019, p. 170-172, 263, nr. 313, 616.

³ Vezi și Mârza 2023, p. 121-123.

făcut parte dintr-o colecție. Aria geografică în care s-a mișcat J. Henckel (Viena, Cracovia, Padova, Bologna, Levoča, Košice, Buda etc.) este amintită tot de însemnările de pe cărți, iar informațiile despre bibliotecă sunt documentate prin existența *ex libris*-urilor.

J. Henckel și-a putut începe studiile universitare datorită moștenirii lăsate de unchiul său, Georg Leudeschit, care, pe lângă o sumă de bani, i-a dat și câteva cărți după cum reiese din testamentul său, dar și din *ex libris*-ul de pe lucrări. Moartea unchiului a survenit în anul 1496, fapt menționat de J. Henckel în *ex libris*⁴. Dintr-o altă însemnare, de data aceasta de pe un incunabul, aflăm și funcțiile pe care le-a îndeplinit unchiul său⁵.

Spre deosebire de toate cataloagele de incunabule care îl menționează pe J. Henckel drept moștenitor, doar cu incunabulul din Thomas de Aquino și colligatele care îi revin, în articolul dedicat legăturilor istorice de pe cărțile aflate în posesia lui J. Henckel, E. Muckenhaupt și M. Rozsondai au mai descoperit un incunabul care ar fi fost lăsat moștenire de G. Leudeschit lui J. Henckel. Este vorba de *Summa de casibus conscientiae* a lui Astesanus de Ast, însemnarea găsindu-se pe fila 14⁶.

Pe lângă unchiul său, J. Henckel a primit câteva volume și de la episcopul de Oradea, Sigismund Thurzó, cu a cărui familie a fost înrudit⁷. Așa cum reiese din însemnare, pentru că îi lipseau cărțile sale, J. Henckel a primit opt volume din Bartolus de Saxoferrato de la episcop în anul 1510, când s-a întors de la studiile din Italia⁸. Pe lângă acestea, episcopul i-a mai dăruit și un volum din *Consilia et allegationes* a lui Ludovicus Pontanus, fără ca Henckel să precizeze anul, așa cum a consemnat în însemnarea precedentă⁹. În urma morții episcopului Thurzó, fapt amintit pe *ex libris*, Henckel a mai obținut o lucrare; este vorba de un comentariu

⁴ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Mss., nr. 2. Pe manuscris există încă două însemnări scrise de G. Leudeschit. Din cea de-a doua însemnare a lui G. Leudeschit reiese că manuscrisul i-a fost dat de preotul Cristianus, predicator din Cracovia.

⁵ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 34. În privința incunabulului, am considerat *ex libris*-ul manuscris o singură dată și nu de patru ori, precum Eva Frimmová care a menționat însemnarea manuscrisă la toate colligatele, deși aceasta se află pe f. 8r. a lucrării de bază, adică Thomas de Aquino, *Quaestiones de duodecim quodlibet*. Vezi, în acest sens, Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 34. Vezi, spre comparație, Frimmová 2000, nr. 2, 14, 31, 33. Incunabulul are legătură contemporană din zona Spiš, fapt dovedit de E. Muckenhaupt și M. Rozsondai, deci colligatele pot fi doar de posesor, în cazul nostru G. Leudeschit și nu J. Henckel, deoarece *ex libris*-ul lui G. Leudeschit se găsește în interiorul primei coperti (Muckenhaupt, Rozsondai 2011, p. 171-172).

⁶ Muckenhaupt, Rozsondai 2011, p. 171 (cota Inc. VIII 18): *Iste liber fuit legatus mihi Joanni Henckel per pie memorie dominum Georgium Leudeschid Artium et Decretorum Doctorem cantorem canonicum et vicarium ecclesie Scepusiensis auunculum meum Anno 1496*. Vezi, spre comparație, Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 3 și toată bibliografia de la subsolul respectivului incunabul.

⁷ Mărza 2023, p. 122-123.

⁸ Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 7-14. Însemnarea se află pe cel de-al cincilea volum din Bartolus de Saxoferrato: *Super I parte Digesti veteris*.

⁹ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 29.

la Iustinian¹⁰. Lucrarea lui Pontanus, împreună cu colligatele sale și comentariul lui Gambiglioni, au fost legate încă în timpul vieții episcopului S. Thurzó într-un atelier vienez, așa cum reiese din studiul lui E. Muckenhaupt¹¹.

Restul volumelor din ceea ce a fost odinioară biblioteca lui J. Henckel au fost cumpărate personal de cunoscuții săi sau primite de la diferite persoane. Însemnări mai complexe apar pe câteva volume, restul, majoritar, conțin un *ex libris* scurt, fie numai sub forma numelui, fie la nume fiind adăugată și funcția pe care o îndeplinea pe moment¹². De la executorii testamentari ai preotului Bartholomaeus din Spišske Vlachy și Spišska Sobota (ambele localități în regiunea Spiš) a primit lucrarea lui Petrus Lombardus cu comentariile Sfântului Bonaventura care au fost legate pentru suma de doi florini și 25 de denari¹³. Legătura este de epocă, deoarece proprietarul anterior lui Henckel a semnat în interiorul copertii. P. Lombardus este cunoscut datorită lucrării sale *Sententiae*, în care reorganizează gândirea teologică de până atunci, avându-l ca punct de pornire pe Sfântul Augustin. Cele patru cărți care alcătuiau lucrarea *Sententiae* au devenit baza în studiul teologiei în universitățile medievale, iar autorul acesteia s-a numărat printre cei mai comentați teologi până la Thomas de Aquino. Sfântul Bonaventura pleacă în comentariile sale de la textul de bază al lui P. Lombardus, oferind articole și întrebări asupra textului pe care îl comentează, argumentează părerile contrare și oferă soluții la problemele mai dificile. În biblioteca lui J. Henckel îl găsim pe P. Lombardus cu comentariile la Bonaventura din anul 1491¹⁴. Cele patru cărți de *Sentințe* ale lui P. Lombardus au fost comentate și de Iohannes Duns Scotus, iar ediția din 1506 se regăsește în fondul de la Batthyaneum¹⁵.

Încă din timpul studiilor J. Henckel și-a creat o mică bibliotecă. De exemplu, de la Cracovia a achiziționat *Opera* lui Priscianus, iar de la Viena, de la librarul Leonard Alantse, nu a cumpărat, ci a primit un comentariu la cea de-a patra carte a *Decretaliilor*¹⁶. Cât a fost student la Padova a intrat în posesia mai multor lucrări, toate în anii 1508-1509: volume din *Corpus de drept civil*, o tipăritură de secol XVI¹⁷, o lucrare a lui Antonio Corsetto¹⁸, una a papei Inocențiu al IV-lea¹⁹. Tot de la Padova a cumpărat, de la un anume Petrus *Transilvanus*,

¹⁰ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Tip. sec. XVI, nr. 1.

¹¹ Muckenhaupt, Rozsondai 2011, p. 177.

¹² Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 15, 17, 18, 19.

¹³ Vezi Anexa-Catalog, OSK, Inc., nr. 1.

¹⁴ Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc. nr. 32; OSK, Inc., nr. 1. *Dictionnaire* 1910, p. 962-986. Printre comentatorii lui P. Lombardus îl găsim și pe Thomas de Aquino (vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Mss., nr. 4).

¹⁵ Anexa-Catalog, Batthyaneum, Tip. sec. XVI, nr. 18-19.

¹⁶ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 23, 33. Librarul vienez Leonard Alantsee a murit la data de 7 ianuarie 1518 (Kulcsár 1965, p. 143).

¹⁷ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 15-18, Tip. sec. XVI, nr. 23.

¹⁸ *Ibidem*, nr. 2.

¹⁹ *Ibidem*, nr. 21.

Opera lui Antonio da Budrio²⁰. Deși nu a studiat la Veneția, în bibliotecă se găsesc și lucrări cumpărate acolo: un Gratianus²¹ și *Singularis practica* a lui Johannes Petrus de Ferrariis²². Am relatat despre faptul că J. Henckel a făcut parte dintr-o delegație care s-a prezentat la curtea de la Buda în anul 1517²³. Este posibil să fi participat și la alte delegații de acest fel. De exemplu, în anul 1516, pe când era preot la Levoča, a cumpărat de la Buda, după cum rezultă din însemnări, două incunabule cu suma de o sută de denari²⁴; din păcate *ex libris*-urile nu oferă alte informații. În ultimul an în care s-a aflat la Levoča (1520), J. Henckel a achiziționat, prin intermediul lui Johannes Božijk, o lucrare de meditații din Cracovia²⁵. Pe lângă aceste exemplare, într-un incunabul se discută modalitatea pătrunderii în biblioteca lui J. Henckel a exemplarului, prețul achiziției, anul, fără să se specifice însă locația de unde s-a cumpărat²⁶.

Lucrările de secol XVI au, în marea lor majoritate, însemnări scurte în care posesorul și-a precizat numele, funcția și uneori anul. Perioada, atunci când este specificată, se încadrează în timpul șederii la Oradea și Levoča: fie anul 1512, fie 1514, fie 1516²⁷. Ies din acest tipar câteva lucrări pe care J. Henckel s-a semnat ca *Johannis Henckeli senioris sum*²⁸. Despre acest tip de semnătură, literatura de specialitate spune că ar fi fost folosită de Henckel mai târziu pentru a-l deosebi de nepotul său, tot Johannes Henckel²⁹.

În calitatea sa de organizator al bibliotecii din Levoča, J. Henckel a făcut diferite mențiuni pe cărți. De exemplu, a amintit proprietarii acestora sau modul în care o lucrare a ajuns în posesia bisericii Sfântul Iacob din Levoča, care și ea a deținut cărți³⁰. În acest sens, a îndeplinit o activitate specifică unui bibliotecar, chiar dacă funcția sa de bază era cea de preot al comunității.

²⁰ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Tip. sec. XVI, nr. 2.

²¹ *Ibidem*, nr. 10. În fondul Bibliotecii Batthyaneum, pe lângă acest exemplar de la începutul secolului al XVI-lea, la începutul secolului al XIX-lea se aflau mai multe incunabule cu Decretele lui Gratianus. O soartă interesantă au avut dubletele din anul 1472 apărute la Mainz, în tipografia lui Petrus Schoeffer senior (vezi Mârza 2022, p. 227-228). Titlul cel mai întrebuițat al lucrării lui Gratianus este *Decretum Gratiani* dat de către comentatori la sfârșitul secolului al XII-lea. Lucrarea a fost considerată multă vreme de căpătâi, până la apariția *Decretelor* lui Grigore al IX-lea. Aici Gratianus a adunat foarte multe texte ale Sfinților Părinți, decrete ale conciliilor și papilor, care au format baza dreptului canonic; le-a repartizat pe materii, dând hotărârilor titluri sistematice, armonizându-le pentru a putea fi folosite la nivel juridic și educațional. Și-a împărțit lucrarea în mai multe părți, fiecare fiind structurată pe baza temelor pe care le dezbate (*Dictionnaire* 1920, p. 1727-1751).

²² Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, XVI, nr. 20.

²³ Mârza 2023, p. 128.

²⁴ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 1 și 25.

²⁵ Vezi Anexa-Catalog, KM, Martin, Tip. sec. XVI, nr. 1.

²⁶ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 4.

²⁷ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Tip. sec. XVI, nr. 4, 18-19, 24-25 sau OSK, XVI, nr. 1 etc.

²⁸ Vezi Anexa-Catalog, EK, Inc., nr. 1, BAR Cluj-Napoca, XVI, nr. 1-3, KM Martin, XVI, nr. 2-3.

²⁹ Mârza 2023, p. 124-126, notele 25-30.

³⁰ Kulcsár 1965, nr. 29, nr. 296. Ambele incunabule, dar și alte lucrări, de exemplu tipărituri din secolul al XVI-lea, conțin însemnări scrise de J. Henckel.

Ex libris-urile sale, pe care azi le putem găsi pe cărți, atât manuscrise, cât și incunabule sau tipărituri de secol XVI, dovedesc conștiința sa pentru proprietate atât de des întâlnită în epocă, dar și în perioada anterioară. *Ex libris*-ul a fost și este cel mai sigur mod de marcare a proprietății pe o carte. Posesorii de cărți au ajuns să-și redacteze chiar cataloage – nu există informații în acest sens pentru biblioteca lui J. Henckel – sau să-și numeroteze exemplarele, ceea ce dovedea și mai clar proprietatea asupra unui bun. Este suficient un exemplu tardiv: episcopul Ignác Batthyány, în biblioteca căruia au ajuns în mare parte cărțile lui Johannes Henckel, a deținut câteva cataloage cu lucrările personale sau cumpărate³¹.

Conținutul bibliotecii lui Johannes Henckel

În perioada în care J. Henckel a îndeplinit funcția de paroh al comunității din Levoča, s-a ocupat de amenajarea bibliotecii în care au fost incluse cărțile *Frăției celor 24 de plebani din Spiš*, ale unor particulari, cât și cele care i-au aparținut. Funcția de bibliotecar a fost îndeplinită de el însuși, iar lucrările (manuscrise, incunabule, tipărituri din primii ani ai secolului al XVI-lea) au fost adăpostite într-o încăpere creată special deasupra capelei Sv. Juraj / Sfântul Gheorghe din Biserica Sv. Jakub / Sfântul Iacob din localitate³².

Conștient de rolul pe care îl avea cartea în viața unui erudit, J. Henckel și-a însemnat cărțile prin *ex libris*-uri manuscrise, ceea ce a permis cercetătorilor să găsească datorită acestui însemn de proprietate o parte a lucrărilor și să-i reconstruiască astfel biblioteca. Majoritatea cărților descoperite până în prezent aparțin tinereții lui J. Henckel; astfel, conținutul lor este unul preponderent teologico-filosofic, în consonanță cu studiile desăvârșite; la ele se adaugă și unele lucrări de drept și una singură de istorie.

Până în prezent bibliografia cunoaște trei manuscrise care i-au aparținut, toate având *ex libris*-ul său. Acestea se află în fondul Bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia și au un conținut teologico-filosofic, iar autorii lor sunt Hugo de Prato Florido, Iohannes Calderinus și unul local, Iohannes de Kežmarok. Acest ultim autor al unei compilații, după cum rezultă din însemnare, a fost proprietar de cărți, dar și copist. Ductul său a fost găsit de Július Sopko pe unul dintre manuscrisele păstrate la Biblioteca Universității din Budapesta³³. Un interesant parcurs l-a avut copia din Iohannes Calderinus (cca. 1300-1365), doctor în drept canonic și profesor la Bologna; datorită numelui său comun, nu se poate preciza

³¹ Vezi, spre exemplu, doar BB XI 265; BB XI 26; fondul de carte de la Batthyaneum conține însă mult mai multe.

³² Mârza 2023, p. 126.

³³ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Mss., nr. 3. Sopko 1982, nr. 267: f. 1r. *Volumen domini Iohannis de Keszmarok, plebani in Menhartzdorff, in quo continentur isti libri* [...]. Tóth 2008, Cod. 75, p. 171-178 a interpretat Menhartzdorff ca fiind Menhartice, localitate din Cehia, totuși Menhartzdorff se numește astăzi Vrbov, localitate din regiunea Spiš, Slovacia (vezi și Sopko 1982, p. 306 sau <https://en.wikipedia.org/wiki/Vrbov>, accesat la 10 aprilie 2020). În manuscrisul păstrat la Batthyaneum, Iohannes de Kežmarok figurează ca [...] *sacre pagine professorem, quondam plebanum in Olassy* [...]. Olassy azi Spišské Vlachy, Slovacia.

cu exactitate cât de bogată i-a fost opera. La Alba Iulia însă se păstrează în formă incompletă un repertoriu de drept canonic, despre care J. Sopko afirmă că ar fi fost copiat de însuși Henckel³⁴. La cele trei manuscrise s-ar mai putea adăuga unul care, potrivit literaturii mai vechi, conținea o însemnare de proprietate scrisă de Henckel. Este vorba de un volum complex care are ca și colligate atât lucrări din secolul al XVI-lea, cât și incunabule și părți manuscrise. Printre manuscrise menționăm un fragment din Bartholomaeus Brixiensis sau singura copie păstrată din Statutele Capitlului de Oradea³⁵.

Incunabulele care i-au aparținut lui J. Henckel se găsesc atât la biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia (cele mai multe), cât și la Budapesta (câte unul la Egyetemi Könyvtár și la Széchényi Könyvtár). Și în aceste cazuri conținuturile au caracter teologico-filosofico-juridic. Ca autori, îi amintim pe Bartolus de Saxoferrato, papa Inocențiu al IV-lea, Petrus Lombardus, Thomas de Aquino, Iohannes de Turrecremata, Nicolaus Tudeschis sau Claudius Ptolemaeus. Ca arie de tipărire, incunabulele aparțin în majoritate spațiului italo-german, provenind din officinele lui Anton Koberger din Nürnberg, ale lui Andreas Torresanus și Bernardinus Stagninus din Veneția; câte unul este tipărit la Basel, Modena, Pavia, Ulm, Cracovia sau Lyon.

Am ales să ne oprim doar asupra câtorva nume, restul autorilor regăsindu-se în Anexa-Catalog de la final. Bartolus de Saxoferrato a fost unul dintre cei mai importanți juriști din dreptul roman medieval, iar Henckel a deținut în bibliotecă șapte lucrări ale acestuia. Toate au apărut la Veneția în anii 1492 și 1493. Sunt descrieri și comentarii la *Corpus iuris civilis* a lui Iustinianus; autorul lor este Bartolus, însă toate cele șapte volume îl menționează și pe juristul italian Alexander de Tartagnis printre comentatori³⁶. Pe lângă aceste volume, Henckel a avut și diferite ediții din *Corpus iuris civilis* comentate de câțiva juriști italieni, precum Accursius Florentinus sau Hieronymus Clarius, menționat într-unul din colligate și sub numele de Hieronymus Confortus³⁷. În cadrul programului de studiu la facultățile de drept, *Corpus iuris civilis* și comentariile scrise de erudiți

³⁴ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Mss., nr. 1. Despre această posibilă copie redactată de J. Henckel am amintit mai sus (Sopko 1982, nr. 324). Mai multe informații despre Iohannes Calderinus vezi la https://www-app.uni-regensburg.de/Fakultaeten/PKGG/Philosophie/Gesch_Phil/alcuin/philosopher.php?id=6723, accesat la 11 aprilie 2020).

³⁵ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Mss., nr. 4. Bartholomaeus Brixiensis a trăit în prima jumătate a secolului al XIV-lea, a studiat la Bologna dreptul canonic și cel roman și a fost autorul mai multor lucrări, printre care și acest fragment manuscris aflat la Biblioteca Batthyaneum (vezi https://de.wikipedia.org/wiki/Bartholomaeus_Brixiensis, accesat la 11 aprilie 2020). Despre Statutele Capitlului de Oradea, vezi în DRH 2002, p. 681-779; la documentul dat în *Anexă*, integral în limba latină și în traducere, editorii au specificat faptul că s-a lucrat după copia păstrată la Biblioteca Batthyaneum, din cauza lipsei originalului.

³⁶ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 7-14.

³⁷ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 17-18, Tip. sec. XVI, nr. 14. Hieronymus Clarius sau Hieronymus Confortus este cunoscut și sub numele de Girolamo Chiari *iuris utriusque doctor, protonotarius et comes apostolicus* (<http://textinc-person.bodleian.ox.ac.uk/catalog/1418>, accesat la 11 aprilie 2020).

faceau parte din textele fundamentale. *Corpus iuris civilis* a fost „redescoperit” la sfârșitul secolului al XI-lea și în prima jumătate a celui următor, când volumele de texte juridice s-au reînnoit; totodată, s-au creat primele mari colecții canonice ce cuprindeau comentarii asupra acestui cod care lămurau dispozițiile mai greu de înțeles ale textului³⁸. Această Constituție a împăratului Iustinianus a adunat laolaltă legi imperiale care ofereau reguli necesare bunei funcționări a statului. A fost formată din trei părți: *codex Iustinianus* (conținea constituțiile imperiale de pe vremea împăratului Hadrianus), *Digesta* sau *Pandectae* (cuprindea scrierile juristului roman Ulpianus, dar și alte edicte) și *Institutiones* (manual pentru școlile de drept). În biblioteca pe care a deținut-o J. Henckel se găsesc toate aceste părți din constituțiile împăratului Iustinianus.

Printre incunabulele pe care le-a deținut, ne-a atras atenția autorul Nicolaus de Tudeschis (Niccolò de Tudeschi, numit și Panormitanus) care figurează cu două părți din lucrarea *Consilia*³⁹. J. Henckel nu a deținut doar lucrări scrise de N. Tudeschis, ci chiar și un fel de catalog al întregii opere a acestuia, al cărui autor a fost Antonius Corsettus⁴⁰. N. de Tudeschis, specialist în drept canonic la Bologna, a participat la conciliul de la Basel. Doctorii în teologie care au activat în cadrul conciliului au avut posibilitatea să înainteze adunării diferite reforme de care avea nevoie Biserica (de exemplu, cardinalii să fie numai persoane licențiate sau doctori, lupta împotriva ereziei husite, asigurarea păcii între principii creștini etc.). Conciliul a eșuat însă din cauza neînțelegerilor interne, a indiferenței principilor și nu a dus la restaurarea în totalitate a monarhiei pontificale; datorită acestor ani de criză fiecare Biserică națională a profitat pentru a-și crește autonomia⁴¹. În cadrul Bibliotecii Batthyaneum se află lucrări de-ale lui Tudeschis și de-ale profesorului său, Francesco Zabarella. Henckel a deținut lucrări de la cei doi autori. F. Zabarella de la Padova a apărat conciliarismul care, considera el, ar fi putut înlătura schisma din Biserică; potrivit lui Zabarella adunarea conciliară era cea care trebuia să se ocupe de binele Creștinătății, deoarece numai ea îi reprezenta pe credincioși⁴². În fondul

³⁸ Verger 2019, p. 46.

³⁹ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 30-31; Niccolò de Tudeschi, călugăr benedictin, a studiat la Bologna unde l-a avut ca profesor pe Francesco Zabarella; a obținut titlul de doctor în drept canonic și a predat la Parma, Siena, Bologna. A fost confirmat episcop de papa Eugen al IV-lea; în cadrul conciliului de la Basel a fost inițial în tabăra papei, apoi a trecut de partea conciliaristilor, antipapa Felix al V-lea numindu-l cardinal în anul 1440 ([https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_\(1913\)/Nicol%C3%B2_de%27_Tudeschi](https://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_(1913)/Nicol%C3%B2_de%27_Tudeschi), accesat la 11 aprilie 2020). A fost în aceeași tabără cu Enea Silvio Piccolomini, viitorul papă Pius al II-lea (1458-1464) care în tinerețe a crezut și el în superioritatea conciliului asupra papei (Mârza 2009, p. 36-40).

⁴⁰ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 2. Pentru biografia lui Antonio Corsetto, vezi [http://www.treccani.it/enciclopedia/antonio-corsetto_\(Dizionario-Biografico\)](http://www.treccani.it/enciclopedia/antonio-corsetto_(Dizionario-Biografico)), accesat la 11 aprilie 2020.

⁴¹ Vooght 1962, p. 235-237; Verger 2019, p. 135-136.

⁴² Verger 2019, p. 134.

Bibliotecii Batthyaneum se găsesc două dintre cele mai importante lucrări de drept canonic ale lui F. Zabarella⁴³.

Ultima categorie de lucrări care i-a aparținut lui Johannes Henckel este reprezentată de tipărituri de secol XVI, majoritatea lor aparținând primului deceniu al secolului. Numai una a fost tipărită în anul 1524, aceasta fiind și singura lucrare de istorie descoperită până în prezent în ceea ce a fost odinioară biblioteca lui J. Henckel. În secolul al XVI-lea, centrele tipografice s-au înmulțit; astfel, pe lângă Veneția, Lyon și Basel, care figurau ca centre și printre incunabulele umanistului, regăsim acum Paris, Milano sau Strasbourg. Lucrările au același caracter teologico-filosofico-juridic, iar printre autori îi menționăm pe papa Bonifaciu al VIII-lea, Johannes Duns Scotus, Guillaume Durand, Jean Charlier de Gerson și Albertus Magnus. La aceștia se adaugă Hieronymus Clarius, Iustinianus, Nicolaus Tudeschis sau Francesco Zabarella, ale căror lucrări Henckel le-a deținut și sub formă incunabulară.

Dreptul canonic s-a dezvoltat în special în secolul al XIV-lea. La vechiul *Corpus iuris canonici* s-au adăugat mai multe lucrări și comentarii printre care amintim și *Sexta* papei Bonifaciu al VIII-lea. Lucrarea reunește decretele predecesorilor săi emise începând cu anul 1234 și pe cele elaborate în timpul propriului pontificat care apoi au fost inserate în *corpus*-ul de drept canonic. Un exemplar i-a aparținut și lui J. Henckel. Studiul dreptului canonic, pe care Henckel l-a urmat la Bologna, l-a făcut să-și îmbogățească biblioteca cu autori precum Giovanni d'Andrea, Giovanni da Legnano, Antonio da Butrio, Baldo degli Ubaldi. Ultimul, deși a fost profesor de drept civil, și-a dedicat o parte din scrieri tocmai dreptului canonic. Acești autori nu au mai creat sinteze, ci repertorii, manuale cu scop practic „pentru a oferi clericilor care intrau în contact cu cazuri particulare exemple care să-i ajute să le aplice acestora principiile dreptului savant”⁴⁴.

Johannes Duns Scotus s-a remarcat în perimetrul filosofic și teologic european la sfârșitul secolului al XIII-lea și în primii ani din cel următor, studiind la Paris și Oxford. A murit însă la Köln, probabil în timpul unei epidemii de ciumă. În biblioteca lui Henckel autorul medieval se regăsește cu *Quaestiones in quattuor libros Sententiarum*, comentarii în patru părți la lucrarea lui Petrus Lombardus. Larga răspândire a *Sentinelor* lui Lombardus este dovedită de numeroșii comentatori care le-au dezbătut. În biblioteca lui Henckel există doar comentariile Sfântului Bonaventura și ale lui J. Duns Scotus, însă au existat și alți interpreți, precum Pierre de Poitiers, Pierre de Chantre, Gui d'Orchelles ș.a.⁴⁵. J.

⁴³ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 19, Tip. sec. XVI, nr. 7.

⁴⁴ Vezi, în acest sens, Anexa-Catalog, Batthyaneum, Inc., nr. 4, 22, Tip. sec. XVI, nr. 2, 5, 16-17; *Dictionnaire* 1910, p. 992-1003; Verger 2019, p. 142-143.

⁴⁵ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Tip. sec. XVI, nr. 18-19 și <https://plato.stanford.edu/entries/duns-scotus>, accesat la 11 aprilie 2020). J. Duns Scotus nu oferă judecăți decisive în lucrare, arată urmările unei anumite judecăți, lăsând cititorul să aleagă singur potrivit principiului *quae magis*

Henckel s-a interesat de dreptul canonic, el însuși fiind doctor. Printre cărțile din bibliotecă se regăsește și Guillaume Durand, canonist francez din secolul al XIII-lea. Cea mai importantă lucrare a lui G. Durand este *Speculum iudiciale*, un tratat enciclopedic de drept canonic, în care explică proceduri de drept canonic, criminal și civil; conține informații despre practica juridică în Biserica medievală, în special în Curia romană⁴⁶.

Interesante sunt cele trei părți din *Opera* lui Jean Charlier Gerson, două aflate în fondul de la Biblioteca Batthyaneum, cea de-a treia în cel al Bibliotecii Széchényi. Nu a apărut până în prezent prima parte a lucrării lui Gerson. Toate cele trei părți fac parte din aceeași ediție, fiind tipărite la Strasbourg, toate întărite cu lanț. Existența operei lui Gerson în biblioteca lui J. Henckel nu trebuie să ne mire, deoarece teologul francez se găsește și pe altarul din Biserica Sfântul Iacob din Levoča, unde Henckel a predicat în perioada în care s-a aflat în orașul său natal⁴⁷. Gerson a încercat prin scrierile sale să atragă atenția asupra necesității unei reforme în cadrul Bisericii. În filosofia sa, credința era cea care asigura legătura dintre om și Dumnezeu, și nu rațiunea. Conceptul acesta a fost prezent anterior în gândirea lui Pierre d'Ailly, dar J. Gerson a fost cel care l-a dezvoltat. Ca teolog, a vorbit despre o „teologie mistică” pe care o vedea prin iubirea față de Christos care se concretiza, în final, prin fapte bune⁴⁸. În schimb Henckel, deși într-o perioadă a dat semne că ar fi înclinat și el spre o revizuire a dogmei în maniera lui Martin Luther, totuși a fost un umanist, un spirit ecumenic care a militat pentru găsirea adevărului, urmând calea de mijloc.

La aceste lucrări aflate în fondurile bibliotecilor Batthyaneum, Széchényi sau al Institutului din Budapesta, care sunt cunoscute datorită cercetărilor din a doua jumătate a secolului al XX-lea, trebuie adăugate și lucrări aflate la Cluj-Napoca.

În cadrul Bibliotecii Academiei Române din Cluj-Napoca există până în prezent patru lucrări cu *ex libris*-ul lui Henckel. Pe prima am găsit-o răsfoind catalogul realizat de Klára Jakó, în care cercetătoarea a reconstituit prima bibliotecă universitară din Cluj. Lucrarea îi aparține lui Albertus Magnus și conține un comentariu la Evanghelia Sfântului Marcu care a fost tipărit la Hagenau în 1505⁴⁹. Următoarele două le-am descoperit întâmplător, când mă ocupam de Enea Silvio Piccolomini și de edițiile din opera sa păstrate în bibliotecile transilvănene; una dintre ele este singura lucrare istorică, aflată până

placet, evitând opiniile duse până la extrem (*Dictionnaire* 1911, p. 1866-1947; *Dictionnaire* 1935, p. 1941-2019).

⁴⁶ Vezi Anexa-Catalog, Batthyaneum, Tip. sec. XVI, nr. 11-12 și https://en.wikipedia.org/wiki/Guillaume_Durand, accesat la 11 aprilie 2020.

⁴⁷ Mârza 2023, p. 126, 129 (vezi legătura dintre Gerson și Henckel).

⁴⁸ Verger 2019, p. 138-139.

⁴⁹ Vezi Anexa-Catalog, BAR Cluj-Napoca, Tip. sec. XVI, nr. 3. La această lucrare s-a referit pentru prima dată K. Jakó (Jakó 1991, nr. 5). Activitatea literară a lui Albertus Magnus a fost deosebit de bogată, autorul dedicându-se majorității științelor sacre și profane. Amănunte despre viața și opera lui Albertus Magnus, vezi în *Dictionnaire* 1909, p. 666-675.

în prezent, pe care a deținut-o J. Henckel în bibliotecă: *Historia Bohemica* a lui Enea Silvio Piccolomini, ales în anul 1458 papă sub numele de Pius al II-lea. Scrisă înaintea alegerii ca pontif, lucrarea este o istorie a două mari puteri din secolul al XV-lea: Boemia și Ungaria, conduse la acea vreme de Jiří de Poděbrady și Ioan de Hunedoara. Datorită actualității temei, istoria a cunoscut numeroase ediții atât în secolul al XV-lea, cât și în următorul. Ediția păstrată în biblioteca clujeană a fost tipărită la Köln în anul 1524⁵⁰ și este al doilea *colligat*. Pe primul loc este o lucrare căreia îi lipsește foaia de titlu, dar pentru că și aceasta are *ex libris*-ul lui J. Henckel, dovedește că era deja *colligat* în timpul vieții lui Henckel, mai ales că ductul și formula pentru *ex libris* sunt identice. Am identificat-o ca fiind opera lui Johannes Huttichius, *Libellus imperatorum Romanorum* pe baza tipografului Wolphgang Caephalia (Wolfgang Koepfel) din Strasbourg, care în anul 1525 a și tipărit-o⁵¹.

Având în vedere cele două lucrări cu însemnele lui de proprietate, mi-am pus întrebarea dacă nu ar putea exista în fondul bibliotecii și alte exemplare. Trebuie menționat faptul că Biblioteca Academiei Române, filiala Cluj-Napoca, nu deține un catalog pentru cărțile europene de secol al XVI-lea, cu excepția Catalogului din colecția Biblioteca Maghiară Veche, editat în anul 2004 de un grup de cercetători conduși de Gábor Sipos⁵². În acest sens, am parcurs registrele colecțiilor de carte din fondurile reformat, unitarian, catolic, franciscan și cel de la Satu Mare. Am căutat lucrările apărute pe parcursul vieții lui J. Henckel, alegând doar acele titluri care se încadrau în profilul bibliotecii sale⁵³. Precizez că, în fondurile de la Biblioteca Academiei Române, nu am parcurs toate volumele până în 1539, anul morții lui J. Henckel; în total, am ales 167 volume din fondul reformat, 95 din cel unitarian și 281 din cel catolic. Între volumele răsfoite am mai descoperit un exemplar în fondul unitarian, un *Novum Testamentum*, tipărit la Wittenberg, în anul 1529, care este și cea mai nouă lucrare pe care a deținut-o J. Henckel dintre cele cunoscute până acum; *ex libris*-ul este cel utilizat spre sfârșitul vieții: *Johannis Henckelli senioris sum*⁵⁴.

Cert este că exemplarele de la Cluj, dar și celelalte care păstrează mențiunea de „senior”, nu au făcut parte din fondul primar al bibliotecii organizate la Levoča, ci i-au aparținut mai târziu, de aceea sunt și mai prețioase pentru că întregesc colecția sa și dovedesc că preocupările bibliofile l-au însoțit pe parcursul întregii vieți.

⁵⁰ Vezi Anexa-Catalog, BAR Cluj-Napoca, Tip. sec. XVI, nr. 2. Mărza 2009, p. 89-90; Mărza 2010, p. 49-61.

⁵¹ Vezi <https://www.alsace-histoire.org/netdba/koepffel-wolfgang-cephalaeus-cephalus-wolfius-vuolfius-wolff>, accesat la 30 martie 2025, și <https://www.digitale-sammlungen.de/de/view/bsb11272454?page=7>, accesat la 30 martie 2025.

⁵² Sipos 2004.

⁵³ În fondul reformat sunt cotele de la R 80031 la R136590, în cel unitarian de la U 50001 la U 94574, în cel catolic de la C 50001 la C 102451, iar în cel franciscan de la 30001 la 35000 și de la 45001 la 47424. Mulțumesc, pe această cale, dr. Bogdan Crăciun pentru ajutorul acordat!

⁵⁴ Vezi Anexa-Catalog, BAR Cluj-Napoca, Tip. sec. XVI, nr. 4.

În ultimii 20 de ani, ca urmare a restituirii bunurilor Bisericii Catolice preluate de comuniști, în Slovacia, Biblioteca Națională a inițiat un program de catalogare a fondurilor de carte veche. Pentru secolul al XVI-lea au apărut mai multe volume. Printre miile de lucrări catalogate, bibliotecarii au găsit până în prezent încă două lucrări din Albertus Magnus care au însemnul de proprietate al lui J. Henckel. Este vorba tot de comentarii, precum unul din exemplarele de la Cluj, dar de data aceasta la Evangheliile Sfinților Ioan și Matei, apărute tot la Hagenau, unul în anul 1504, celălalt în 1505⁵⁵. La acestea se mai adaugă un volum de meditații, scris de Jean Mauburne, tipărit la Paris în anul 1510⁵⁶. Jean Mauburne este singurul autor contemporan pe care l-a deținut.

Cercetarea bibliotecii lui J. Henckel a scos la lumină următorul fapt. Majoritatea lucrărilor păstrate în bibliotecile din Budapesta, Cluj-Napoca și Martin (Slovacia) prezintă o formă de *ex libris* tardiv (*Johannis Henckeli senioris sum*), din totalul de 10 cărți, 7 exemplare dețin formula de mai sus; niciuna dintre cărțile aflate în custodia Bibliotecii Batthyaneum nu o conține. Bibliografia a precizat că această însemnare ar fi fost folosită de J. Henckel pentru a-l deosebi de un nepot de-al său. Din păcate, însemnarea de proprietate nu oferă vreun alt amănunt – anul, locul de achiziție, ocazia cumpărării – sau orice altă informație care să ne permită să o localizăm în timp.

Majoritatea lucrărilor din biblioteca lui J. Henckel au caracter filosofico-teologic și juridic, în consonanță cu domeniul său de studiu. Printre ele se păstrează o singură lucrare istorică al cărei autor a fost Enea Silvio Piccolomini. Până în momentul de față nu am reușit să descoperim cele 93 de volume amintite de profesorul Zs. Jakó și care ar fi aparținut bibliotecii lui J. Henckel (53 juridice, 34 teologico-filosofice, 4 istorico-filologice, 2 de medicină și științele naturii), care aveau ca arie de răspândire Alba Iulia, Cluj-Napoca, Budapesta și Gyöngyös⁵⁷. Astăzi, bibliografia nu menționează existența volumelor de la Gyöngyös. În anii '70 ai secolului al XX-lea, când Zs. Jakó a analizat biblioteca lui J. Henckel, în Slovacia nu se descoperise niciun volum cu *ex libris*-ul umanistului din Spiš. În urma cercetărilor și a catalogării masive de care se bucură fondul de carte din Slovacia, s-au descoperit până în prezent trei. Astfel am găsit, în condițiile date, 84 de unități bibliografice. Dar, indiferent de numărul volumelor care au purtat sau poartă însemnul de proprietate al lui J. Henckel pe ele, acestea s-au aflat în biblioteca sa și s-au încadrat în preocupările sale umaniste.

Aspectul fizic al volumelor care i-au aparținut lui J. Henckel a fost tratat într-o interesantă contribuție de E. Muckenhaupt și M. Rozsondai. Mai precis, cele două cercetătoare au analizat proveniența legăturilor și a copertelor de pe volumele lui Henckel, iar rezultatele publicate au fost surprinzătoare⁵⁸. Un element care le evidențiază este faptul că unele dintre ele sunt întărite cu lanțuri.

⁵⁵ Vezi Anexa-Catalog, KM Martin, Tip. sec. XVI, nr. 2-3. Komorová, Saktorová 2014, nr. 15-16.

⁵⁶ Vezi Anexa-Catalog, KM Martin, Tip. sec. XVI, nr. 1; Saktorová *et alii* 1993, nr. 1301.

⁵⁷ Jakó 1977, p. 63.

⁵⁸ Muckenhaupt, Rozsondai 2011, p. 159-189, mai precis 165-189.

Acest element de siguranță apare numai la unele exemplare care se găsesc la Biblioteca Batthyaneum. În acest context, bibliografia de specialitate a vorbit despre o posibilă dublă valoare a bibliotecii lui J. Henckel: publică și particulară⁵⁹. Faptul că biblioteca medievală de la Levoča a putut fi considerată publică este dovedit tocmai de lanțurile care permiteau fixarea exemplarelor pe pupitre pentru a nu fi sustrate. Astfel cărțile puteau fi oferite sub această formă publicului cititor din comunitate. În Anexa-Catalog am menționat existența acestor lanțuri pe exemplarele care le mai posedă.

Concluzii

Noi elemente esențiale despre viața și activitatea lui Johannes Henckel sunt greu de descoperit. Bibliografia cercetată prezintă concluzii unanim acceptate, începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea și în secolul al XX-lea. Iar cărți care să conțină însemnul său de proprietate este posibil să mai apară în momentul în care bibliotecile din România și din Slovacia își vor cataloga toate fondurile de carte.

Soarta omului Johannes Henckel și a bibliotecii pe care a strâns-o din zona Spiš (Slovacia de astăzi) este tipică pentru situația acelor vremuri, mai ales de la începutul secolului al XVI-lea. Biografia lui J. Henckel este indisolubil legată de cărți și de biblioteca așezată în capela Sfântul Gheorghe din Biserica Sfântul Iacob de la Levoča. Care au fost motivele pentru concentrarea cărților?, astăzi nu mai putem ști. Cert este că acele cărți s-ar putea să fi fost salvate de la dispariție prin întreprinderea sa culturală. Personalitatea lui J. Henckel se înscrie primei jumătăți de secol XVI, o perioadă plină de frământări la nivel politic, religios și cultural. A participat la multe evenimente petrecute în regatul ungar atât înainte, cât și după bătălia de la Mohács (1526) și toate acestea i-au marcat viața. Din bibliografia parcursă nu credem că a adoptat noua religie, ci că a văzut în ea salvarea de care avea nevoie Biserica, despre care a vorbit, de exemplu, Jean Gerson sau prietenul de corespondență al lui J. Henckel, Erasmus de Rotterdam. Legătura cu Erasmus a fost cea care, credem noi, l-a modelat pe Henckel și l-a ridicat la valoarea sa de umanist. Reformarea era văzută din prisma ecumenică, pe cale amiabilă; pe parcursul întregii vieți filosofia sa a fost una de căutare a adevărului, de îndreptare a greșelilor. Nu a lăsat în urmă o operă propriu-zisă, ci doar o singură predică în limba germană apărută la Breslau, azi Wrocław⁶⁰. S-a remarcat ca paroh la Levoča, Košice, ca și confesor al reginei Maria a Ungariei. Pentru regiunea Spiš, pentru mediul german de acolo, personalitatea sa rămâne marcantă și este vizibilă și astăzi prin lăsamântul cultural – biblioteca; astăzi chiar biblioteca din Levoča îi poartă numele⁶¹. Personalitatea lui a fost amintită încă în epocă în cronică redactată de Konrád Sperfogel care a descris întâmplările din Levoča și din împrejurimi între anii 1515 și 1537⁶². O mare parte a lucrărilor pe

⁵⁹ Šedivý 2009, p. 514; Muckenhaupt, Rozsondai 2011, p. 161.

⁶⁰ Mârza 2023, p. 142-145.

⁶¹ <https://www.kniznicalevoča.sk>, accesat la 23 ianuarie 2024.

⁶² Vezi, de exemplu, Sopko 1995, p. 229, 231-232, 238.

care le-a strâns a ajuns, printr-o împrejurare fericită, în posesia episcopului Transilvaniei, Ignác Batthyány, care, la fel ca Johannes Henckel, a fost un pasionat de cărți, iar dovada acestei pasiuni o reprezintă complexul său cultural aflat la Alba Iulia, cu toate colecțiile sale.

Anexă-Catalog

ALBA IULIA, BIBLIOTECA BATTHYANEUM

I. Manuscrise

1. Iohannes Calderinus, *Repertorium utriusque iuris*, incomp. l.
Hârtie; 137 ff.; 290 x 215 mm; semilegătură medievală, lemn învelit în piele decorată la rece, resturi de piese metalice, lanț; fără decorație; cursivă gotico-umanistică; prov.: Johannes Henckel.
Bibliografie: Beke 1871, nr. 472; Varjú 2014, nr. 284; Szentiványi 1958, nr. 78; Selecká 1974, nr. 29; Sopko 1982, nr. 324; Selecká Mârza 1997, nr. 28; Censuș 2018, nr. 63.
MS I. 78.

2. a. Hugo de Prato Florido, *Sermones de tempore* (1r-183v) – b. *Quaestiones secundi libri Sententiarum* (185r-279v) – c. *De caritate secundum Bonaventuram* (279v) – d. *Quaestiones quarti libri Sententiarum* (281r-425v).

Hârtie; 425 ff.; 290 x 215 mm; legătură plină medievală de Spiš, lemn învelit în piele maronie decorată la rece, piese metalice, lanț (contragarda anterioară și posterioară, fragment de text teologic, s. XV1); inițiale barate, litere juridice, spații rezervate; cursivă gotică; orig.: Cracovia: *Anno cccc^o60 terminauit NCS [Nicolaus?]* (f. 425v); prov.: Levoča: *Iste liber est Georgij Lewteschyt s. XViv* (f. 1r), *Liber proprius magistri Georgij Lewdeschith, olim per magistrum Cristianum predicatorem Cracoviensem sibi legatus*, s. XViv (f. 2r), *Legatus mihi Joanni henckel per pie memorie eundem dominum Georgium Leudischid auunculum meum. Anno domini 14^o96* (f. 2r), „Joannis Henckel” (f. 425v); 1460 (f. 425v).

Bibliografie: Beke 1871, nr. 454; Varjú 2014, nr. 211; Szentiványi 1958, nr. 93; Selecká 1974, nr. 91; Sopko 1982, nr. 327; Selecká Mârza 1997, nr. 92; Censuș 2018, nr. 76.
MS I. 93.

3. Iohannes de Kežmarok, *Summa*.

Hârtie; 525 ff.; 310 x 210 mm; legătură plină medievală, lemn învelit în piele maronie, decorată la rece, resturi și urme de piese metalice, lanț; inițiale înflorate, filigranate și lombarde; cursivă gotică; orig.: Spišské Vláchy; prov.: Levoča: *Hec Summa compilata est per venerabilem dominum Iohannem de Kesmark, sacre pagine professorem, quondam plebanum in Olassy et tandem per honorabilem dominum Franciscum presbiterum cecum mihi Iohanni Henckel donata 1519 pro gratificatione alimentorum* (f. 34r), „Joannis Henckel”, s. XVli (f. 525v), etichetă de Levoča; s. XVex.

Bibliografie: Beke 1871, nr. 311; Varjú 2014, nr. 265; Szentiványi 1958, nr. 667; Selecká 1974, nr. 30; Sopko 1982, nr. 417; Selecká Mârza 1997, nr. 10; Censuș 2018, nr. 296.
MS IX. 56.

4. I. a. Iohannes Reuchlin, *De arte cabalistica libri tres Leoni X. dicati*, Haguenau: Thomas Anshelm, 1517 – b. Thomas de Aquino, *Scripta ad Hanibaldum episcopum super quattuor libros Sententiarum Petri Lombardi*, Basel: Nikolaus Kessler, 1492 – c. Bruno Carthusiensis, *Vita beati Brunonis*, Basel: Johann Froben, 1515.

II. Codex ms.:

a. *Notae de indulgentiis* (1r) – b. *Ecclesiae cardinalium titulares* (1v) – c. *Litterae Vladislai Regis ad civitatem Levoča inscriptae, ad collectas in bonum belli contra Turcos spectantes*, 1500 (2r-5v) – d. *Transsumptum bullarum apostolicarum a Thoma Bakocz, archiepiscopo Strigoniensi emanatum* (5v-10v) – e. *Copia bullae Alexandri VI Papae*, 1.1.1499 (11r-12v) – f. *Copia litterarum Vladislai II ad urbem Levoča, ut collectae thesaurario regni, Iohanni Bornemisza, in bonum belli contra Turcos tradantur*, 15.12.1500 (13r-15r) – g. *Litterae Alexandri VI Papae et Petri cardinalis*, 11.1.1500 (15v-23r) – h. *Copia bullae indulgentiarum Iulii II Papae*, 3.2.1505 (23v-25v) – i. Bartholomaeus Brixiensis, *'Brocarda in canonico iure'* (26r-50v) – j. *'Nonnulla exordia extractata de libello Iudicario domini Egidii dd. in foro ecclesiastico secundum consuetudinem Bononiensem'* (51r-53v) – k. *'Transsumptum bulle indulgentiarum capelle Annunciationis in ecclesia Strigoniensi fundate per Thomam archiepiscopum'* (54r-56v) – l. *Statuta Capituli Varadiensis* (57r-89v).

Hârtie; 91 ff.; 290 x 215 mm; semilegătură medievală, închizători din piele și metal; fără decorații; cursivă gotică și gotico-umanistică; orig.: Levoča, 'per Iohannem Blo. notarium Lewtcoz' (f. 50v); prov.: Levoča; literatura mai veche amintește o veche însemnare, potrivit căreia lucrarea i-ar fi aparținut lui Henckel, dar aceasta, în prezent, lipsește. s. XVIⁱⁿ (1500, f. 50v; post 1505, ff. 23v-25v).

Bibliografie: Varjú 2014, nr. 288; Szentiványi 1958, nr. 648; Selecká 1974, nr. 36; Sopko 1982, nr. 413; Selecká Mârza 1997, nr. 35; Census 2018, nr. 291.

MS VI. 80.

III. Incunabule

1. Alexander de Hales: *Summa universae theologiae. Cum carmine panegyrico et elegio tumuli pro auctore. Pars I-IV.*

Norimbergae, Antonius Koberger. [Pars I] 24. I. 1482; [Pars II] III. Kal. Dec. [29. XI.] 1481; [Pars III] prid. Non. Mai [6. V] 1482; [Pars IV] 23. VIII. 1482. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. Pars I: f. 13r: *Ista prima pars Alexandri empta est per me Joannem Henckel, plebanum Leutschoviensem anno Domini 15016 [sic!] Bude florenis vi una cum reliquis*, f. 165v „Joannis Henckel”. Pars II: f. 11r: *Ista secunda pars Alexandri empta est per me Joannem Henckel, plebanum Leutschoviensem anno Domini 15016 [sic!] Bude*, f. 338v: „Joannis Henckel”. Pars III: f. 1r: *Ista tertia pars Alexandri empta est per me Joannem Henckel, plebanum Leutschoviensem anno Domini 15016 [sic!] Bude*, f. 245v „Joannis Henckel”. Pars IV: f. 8r: *Ista quarta pars Alexandri empta est per me Joannem Henckel, plebanum Leutschoviensem anno Domini 15016 [sic!] Bude*, f. 360r. „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Gesamtkatalog 871; Hain-Copinger 643⁶³; Kulcsár 1965, nr. 12; Selecká 1974, nr. 116; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 12; Selecká Mârza 1997, nr. 118.

Inc. VIII 39 a-d.

2. Antonius Corsettus: *Repertorium in opera Nicolai de Tudeschis. Quaestio de heredis institutione. Dubium de emphyteota absente. De auctoritate glossae.*

Venetiis, Baptista de Tortis. 28 VI. 1499. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r. *Hic liber emptus est per me Joannem Henckel, archidiaconum et canonicum Varadiensem anno 1509 Padue floreno uno in auro preter ligaturam etc.*, f. 281v „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Gesamtkatalog 7784; Hain-Copinger 5772; Kulcsár 1965, nr. 178; Selecká 1974, nr. 155; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 221; Selecká Mârza 1997, nr. 149.

Inc. XI 5.

3. Astesanus de Ast: *Summa de casibus conscientiae.*

Coloniae, Henricus Quantell. II. Kal. Sept. [31 VIII] 1479. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 14: *Iste liber fuit legatus mihi Joanni Henckel per pie memorie dominum Georgium Leudeschid artium*

⁶³ Trimiterile din această Anexă-Catalog la lucrarea *Gesamtkatalog des Wiegendrucke* și la cele ale lui Ludovicus Hain, W. A. Copinger și D. Reichling au fost preluate din Kotvan, Frimmová 1996.

et decretorum doctorem cantorem canonicum et vicarium ecclesie Scepusiensis avunculum meum Anno 1496, f. 508r: ex libris manuscris „Joannis Henckel”, f. 515r „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Gesamtkatalog 2756; Hain-Kopinger 1895; Kulcsár 1965, nr. 55; Selecká 1974, nr. 129; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 56; Selecká Mârza 1997, nr. 125.

Inc. VIII 18.

4. Baldus de Ubaldis: *Margarita*.

Venetii, Bernardinus Benalius. 8 XI. 1499. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r *Is liber comparatus est per me Joannem Henckel, archidiaconum et canonicum Varadiensem, florenis duobus anno Domini 1509, f. 49v „Joannis Henckel”.*

Bibliografie: Hain 2343; Kulcsár 1965, nr. 76; Selecká 1974, nr. 131; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 601; Selecká Mârza 1997, nr. 190.

Inc. XI 7, coll. 1.

5. Balthasar de Porta: *Expositio mysteriorum missae*.

(Norimbergae), Fridericus Creussner. (1473-1475). 2°. Hârtie.

Bibliografie: Gesamtkatalog 5985; Hain 6797 = 6799; Kulcsár 1965, nr. 209; Selecká 1974, nr. 214; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 166; Selecká Mârza 1997, nr. 185.

Coll. 3 la Thomas de Aquino: *Quaestiones de duodecim quodlibet*. Ulmae, Johannes Zainer. 1475.

Inc. V 122, coll. 3⁶⁴.

6. Bartholomaeus de Bellincinis: *De caritativo subsidio et decima beneficiorum*.

Mutinae, Antonius Miscominus et Dominicus Roccociola. 9 V. 1489. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r *Johannis Henckel, plebani Leutschoviensis, f. 5r pro decimis*.

Bibliografie: Gesamtkatalog 3805; Hain-Copinger 2761; Kulcsár 1965, nr. 78; Selecká 1974, nr. 132; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 107; Selecká Mârza 1997, nr. 127.

Inc. V 53.

7. Bartolus de Saxoferrato: *Super I parte Codicis. Cum additionibus Alexandri de Tartagnis et aliorum*.

Venetii, Andreas Torressanus. VIII Kal. Sept. [25 VIII] 1492. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r *Joannis Henckel, archidiaconi de Békes, canonici Varadiensis; f. 201r „Joannis Henckel”*. I-a aparținut lui Sig. Thurzó.

Bibliografie: Gesamtkatalog 3501; Hain-Copinger 2549(1); Kulcsár 1965, nr. 81; Selecká 1974, nr. 133; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 96; Selecká Mârza 1997, nr. 128.

Inc. X 5, coll. 1.

8. Bartolus de Saxoferrato: *Super II parte Codicis. Cum additionibus Alexandri de Tartagnis et aliorum*. Venetiis, Bernardinus Stagninus [in typographia Andreae Torresani]. 23 VII. 1492. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 173r: „Joannis Henckel”. I-a aparținut lui Sig. Thurzó.

Bibliografie: Gesamtkatalog 3518; Hain-Copinger 2549(2); Kulcsár 1965, nr. 82; Selecká 1974, nr. 134; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 97; Selecká Mârza 1997, nr. 128.

Coll. 2 la Bartolus de Saxoferrato: *Super I parte Codicis. Cum additionibus Alexandri de Tartagnis et aliorum*. Venetiis, Andreas Torressanus. VIII Kal. Sept. [25 VIII] 1492.

Inc. X 5, coll. 2.

9. Bartolus de Saxoferrato: *Super I parte Digesti novi. Cum additionibus Alexandri de Tartagnis et aliorum. Repetitio legis: Caesar de publicanis*.

⁶⁴ Bibliografia consultată nu indică în unele cazuri faptul că exemplarele au *colligate*. În situația în care am constatat că există, ne-am permis să le încadrăm în cota aferentă exemplarului.

Venetii, Andreas Torresanus. 24 VII. 1493. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r *Joannis Henckel, archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 211v „Joannis Henckel”. I-a aparținut lui Sig. Thurzó.

Bibliografie: Gesamtkatalog 3560; Hain-Reichling 2616; Kulcsár 1965, nr. 84; Selecká 1974, nr. 135; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 98; Selecká Mârza 1997, nr. 129.

Inc. XI 6.

10. Bartolus de Saxoferrato: *Super II parte Digesti novi. Cum additionibus Alexandri de Tartagnis et aliorum.*

Venetii, Bernardinus Stagninus. 3 VI. 1493. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r *Joannis Henckel, archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 347r „Joannis Henckel”. I-a aparținut lui Sig. Thurzó.

Bibliografie: Gesamtkatalog 3577; Hain-Reichling 2620; Kulcsár 1965, nr. 85; Selecká 1974, nr. 136; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 99; Selecká Mârza 1997, nr. 130.

Inc. IX 5.

11. Bartolus de Saxoferrato: *Super I parte Digesti veteris. Cum additionibus Alexandri de Tartagnis et aliorum.*

Venetii, Andreas Torresanus. VIII Id. Jun. [6 VI] 1492. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r: *Haec septem volumina Bartoli anno 1510 redeunte me Joanne Henckel ex Bonaonia per reverendissimum dominum Sigismundum Tursonem, episcopum Varadiensem, in absentia librorum meorum donata sunt, Joannis Henckel, archidiaconi de Békés, canonici Varadiensis*, f. 274v: „Joannis Henckel”. I-a aparținut lui Sig. Thurzó.

Bibliografie: Gesamtkatalog 3590; Hain-Reichling 2583; Kulcsár 1965, nr. 86; Selecká 1974, nr. 137; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 100; Selecká Mârza 1997, nr. 131.

Inc. XII 1.

12. Bartolus de Saxoferrato: *Super II parte Digesti veteris. Cum additionibus Alexandri de Tartagnis et aliorum.*

Venetii, Bernardinus Stagninus. 27 V. 1492. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r *Joannis Henckel, archidiaconi de Békés, canonici Varadiensis*, f. 201v „Joannis Henckel”. I-a aparținut lui Sig. Thurzó.

Bibliografie: Gesamtkatalog 3602; Hain-Reichling 2587; Kulcsár 1965, nr. 87; Selecká 1974, nr. 138; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 101; Selecká Mârza 1997, nr. 132.

Inc. X 6.

13. Bartolus de Saxoferrato: *Super I parte Infortiati. Cum additionibus Alexandri de Tartagnis et aliorum.*

Venetii, Bernardinus Stagninus. XIII Kal. Nov. [20 X] 1492. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r *Joannis Henckel, archidiaconi de Békés, canonici Varadiensis*, f. 233v „Joannis Henckel”. I-a aparținut lui Sig. Thurzó.

Bibliografie: Gesamtkatalog 3624; Hain-Reichling 2600; Kulcsár 1965, nr. 88; Selecká 1974, nr. 139; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 102; Selecká Mârza 1997, nr. 133.

Inc. XI 8.

14. Bartolus de Saxoferrato: *Super II parte Infortiati. Cum additionibus Alexandri de Tartagnis et aliorum.*

Venetii, Andreas Torresanus. 20 XI. 1492. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r *Joannis Henckel, archidiaconi et canonici Varadiensis*. I-a aparținut lui Sig. Thurzó.

Bibliografie: Gesamtkatalog 3640; Hain-Reichling 2604; Kulcsár 1965, nr. 89; Selecká 1974, nr. 140; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 103; Selecká Mârza 1997, nr. 134.

Inc. VIII 40.

15. *Corpus iuris civilis. Codex Justinianus.*

Venetiis, Baptista de Tortis. 29 VII. 1496. 2°. Hârtie. F. 2r *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 318r „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Gesamtkatalog 7744; Hain 9619; Kulcsár 1965, nr. 342; Selecká 1974, nr. 180; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 219; Selecká Mârza 1997, nr. 148.

Inc. IX 4.

16. *Corpus iuris civilis. Digesta Justiniani. Infortiatum.*

Venetiis, Bernardinus Stagninus. 4 III 1495 partim pro Baptista de Tortis. 17 III. 1496. 2°. Hârtie. F. 2r *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis, Isti quinque libri totius Juris civilis empti sunt per me Joannem Henckel archidiaconum et canonicum Varadiensem, Padue, anno domini 1508, florenis iiii.*

Bibliografie: Gesamtkatalog 7693; Hain 9573 = Hain 9575; Kulcsár 1965, nr. 340; Selecká 1974, nr. 179; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 218; Selecká Mârza 1997, nr. 147.

Inc. XII 2.

17. *Corpus iuris civilis. Justitiani Institutiones. Cum glossa ordinaria Accursii Florentini et Summariis Hieronymi Clarii.*

Venetiis, Bernardinus Stagninus. 5 XII 1494. 2°. Hârtie. F. 2r *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 205v „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Gesamtkatalog 7636; Hain 9533; Kulcsár 1965, nr. 338; Selecká 1974, nr. 177; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 216; Selecká Mârza 1997, nr. 146.

Inc. XI 4, coll. 1.

18. *Corpus iuris civilis. Novellae. Libri feudorum. Cum glossa ordinaria Accursii Florentini et Summariis Hieronymi Conforti.*

Venetiis, Georgius Arrivabene. 17 XII 1494. 2°. Hârtie. F. 2r *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 205v „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Gesamtkatalog 7766; Hain-Reichling 3402; Kulcsár 1965, nr. 339; Selecká 1974, nr. 178; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 220; Selecká Mârza 1997, nr. 146.

Coll. 2 la *Corpus iuris civilis. Justitiani Institutiones. Cum glossa ordinaria Accursii Florentini et Summariis Hieronymi Clarii.* Venetiis, Bernardinus Stagninus. 5 XII 1494.

Inc. XI 4, coll. 2.

19. Franciscus Zabarella: *Consilia.*

Pisciae, [Sigismundus Rodt]. 1490. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 122v: „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Hain-Reichling 16258; Kulcsár 1965, nr. 563; Selecká 1974, nr. 196; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 628; Selecká Mârza 1997, nr. 188.

Coll. 3 la Tudeschis Panormitanus, Nicolaus de: *Consilia. Cum tabula Ludovici Bolognini. Pars I.* Venetiis, Philippus Pincius. [circa 1490].

Inc. VI 5, coll. 3.

20. Fridericus Petrucius de Senis: *Disputationes.*

Romae, Georgius Lauer. 1479. 2°. Hârtie. Carte cu lanț.

Bibliografie: Hain 12843; Kulcsár 1965, nr. 432; Selecká 1974, nr. 131; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 463; Selecká Mârza 1997, nr. 190.

Coll. 3 la Baldus de Ubaldis: *Margarita.* Venetiis, Bernardinus Benalius. 8 XI. 1499.

Inc. XI 7, coll. 3.

21. Innocentius IV papa: *Apparatus super libros Decretalium.*

Venetiis, Bernardinus Stagninus. 25 VIII. 1495. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r: *Is liber comparatus est per me Johannem Henckel, archidiaconum et canonicum Varadiensem Padue anno Domini 1508 floreno uno marcellis quattuor.*

Bibliografie: Hain-Copinger 9194; Kulcsár 1965, nr. 305; Selecká 1974, nr. 170; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 328; Selecká Mârza 1997, nr. 158.

Inc. X 7, coll. 12.

22. Iohannes Andreae: *Super arboribus consanguinitatis, affinitatis et cognationis spiritualis*. Norimbergae, Fridericus Creussner. [non post 1477]. 2°. Hârtie.

Bibliografie: Gesamtkatalog 1682; Hain 1025; Kulcsár 1965, nr. 22; Selecká 1974, nr. 214; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 18; Selecká Mârza 1997, nr. 185.

Coll. 4 la Thomas de Aquino: *Quaestiones de duodecim quodlibet*. Ulmae, Johannes Zainer. 1475.

Inc. V 122, coll. 4.

23. Iohannes Antonius de Sancto Georgio: *Super quarto libro Decretalium*.

Papiae, Antonius de Carcano. VIII Kal. Jul. [24 VI] 1490. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r: *Is liber donatus est mihi Joanni Henckel, archidiacono et canonico Varadiensi, per Leonardum Alantse, bibliopolam Viennensem anno Domini 15011 [sic], f. 205r „Joannis Henckel”*.

Bibliografie: Hain-Copinger 7587; Kulcsár 1965, nr. 312; Selecká 1974, nr. 171; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 516; Selecká Mârza 1997, nr. 163.

Inc. X 8.

24. Iohannes de Turrecremata: *Expositio super Psalterium*.

Cracoviae, (Typographus Turrecrematae, cca. 1476). 2°. Hârtie.

Bibliografie: Hain 15692; Kulcsár 1965, nr. 324; Selecká 1974, nr. 214; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 598; Selecká Mârza 1997, nr. 185.

Coll. 2 la Thomas de Aquino: *Quaestiones de duodecim quodlibet*. Ulmae, Johannes Zainer. 1475.

Inc. V 122, coll. 2.

25. Iohannes de Turrecremata: *Summa de ecclesia contra impugnatores potestatis Summi pontificis. Quaestiones LXXXIII super potestate et auctoritate papali ex Sententiis Thomae de Aquino*.

Lugduni, Johannes Trechsel. 20 IX. 1496. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r *Iste liber emptus est per me Joannem Henckel, plebanum Leutschoviensem, anno Domini 15016 [sic] Bude denariis centum, f. 270r „Joannis Henckel”*.

Bibliografie: Hain-Copinger 15732(1); Hain 1422; Kulcsár 1965, nr. 326; Selecká 1974, nr. 174; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 600; Selecká Mârza 1997, nr. 189.

Inc. VI 36, coll. 1.

26. Iohannes Franciscus de Pavinis: *De officio et potestate capitula sede vacante*.

Venetiis, Paganinus de Paganinis. 21 I. 1496/1497. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 32r „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Hain 12530; Kulcsár 1965, nr. 320; Selecká 1974, nr. 172; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 452; Selecká Mârza 1997, nr. 218.

Coll. 6 la Iohannes Petrus de Ferrariis: *Singularis practica*. Mediolani, Leonardus Pachel. 1507.

Inc. VIII 1/a, coll. 6.

27. Iohannes Franciscus de Pavinis: *De officio et potestate capituli sede vacante*.

Venetiis, Paganinus de Paganinis. 1496.

Bibliografie: Hain 12530; Kulcsár 1965, nr. 320; Selecká 1974, nr. 181; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 452; Selecká Mârza 1997, nr. 219.

Coll. 4 la Iohannes Petrus de Ferrariis: *Singularis practica*. Mediolani, Leonardus Pachel. 1507.

Inc. VIII 1a, coll. 4.

28. Lanfrancus de Oriano: *Repetitio capitula „Quoniam contra falsam” de probationibus*. Venetiis. Peregrinus de Pasqualibus. Non. Kal. Jul. [23 VI] 1489.

Bibliografie: Hain 9883; Kulcsár 1965, nr. 348; Selecká 1974, nr. 181; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 367; Selecká Mârza 1997, nr. 218.

Coll. 5 la Johannes Petrus de Ferrariis: *Singularis practica*. Mediolani, Leonardus Pachel. 1507.

Inc. VIII 1/a, coll. 5.

29. Ludovicus Pontanus: *Consilia et allegationes*.

Venetiis, Bonetus Locatellus. 18 IX. 1500. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r *Is liber donatus est mihi Joanni Henckel, archidiacono et canonico Varadiensi, ab reverendissimo domino Sigismundo, episcopo Varadiensi*.

Bibliografie: Hain 13278; Kulcsár 1965, nr. 464; Selecká 1974, nr. 205; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 487; Selecká Mârza 1997, nr. 179.

Inc. X 3, coll. 1.

30. Nicolaus de Tudeschis Panormitanus: *Consilia. Cum tabula Ludovici Bolognini. Pars I*. Venetiis, Philippus Pincius. [circa 1490]. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Hain-Copinger 12351; Kulcsár 1965, nr. 417; Selecká 1974, nr. 196; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 593; Selecká Mârza 1997, nr. 188.

Inc. VI 5, coll. 1.

31. Nicolaus de Tudeschis Panormitanus: *Consilia. Cum tabula Ludovici Bolognini. Pars II*. Venetiis, Jacobus de Paganinis. 7 IV. 1491. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 122r „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Hain-Copinger 12353; Kulcsár 1965, nr. 418; Selecká 1974, nr. 197; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 594; Selecká Mârza 1997, nr. 188.

Coll. 2 la Tudeschis Panormitanus, Nicolaus de: *Consilia. Cum tabula Ludovici Bolognini. Pars I*. Venetiis, Philippus Pincius. [circa 1490].

Inc. VI 5, coll. 2.

32. Petrus Lombardus: *Sententiarum libri IV cum Sancti Bonaventurae commentariis. Pars I-IV*.

[Norimbergae, Antonius Koberger. Post 2 III. 1491]. 2°. Hârtie. Partea I și II anlunate. Partea III și IV Carte cu lanț. F. 1r din partea III și IV *Joannis Henckel plebani Leutschoviensis*, la sfârșitul acestor părți și după Tabel „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Hain-Copinger 3540; Kulcsár 1965, nr. 440; Selecká 1974, nr. 203; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 470; Selecká Mârza 1997, nr. 173.

Inc. V 30 a-e.

33. Priscianus: *Opera. Cum commento Johannis de Aingre*.

Venetiis, Philippus Pincius. XII. Kal. Jul. [20 VI] 1492. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r *Joannis Henckel sum de Leuchovia, Hic liber est Johannis Henckel de Leuchovia comparatus Crauouie [sic] 1498*.

Bibliografie: Hain-Copinger 13362; Kulcsár 1965, nr. 465; Selecká 1974, nr. 206; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 490; Selecká Mârza 1997, nr. 180.

Inc. V 22.

34. Thomas de Aquino: *Quaestiones de duodecim quodlibet*.

Ulmae, Johannes Zainer. 1475. 2°. Hârtie. Contragarda 1: *Liber proprius magistri Georgii Lewdeschit*. F. 8r: *Iste liber fuit legatus mihi Joanni Henckel per pie memorie dominum Georgium*

Leudischid, artium et decretorum doctorem, cantorem, canonicum et vicarium ecclesiae Scepusiensis, avunculum meum, anno Domini 1496, f. 10v „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Hain-Copinger 1403; Kulcsár 1965, nr. 533; Selecká 1974, nr. 214; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 569; Selecká Mârza 1997, nr. 185.

Inc. V 122, coll. 1.

35. Thomas de Aquino: *Quaestiones de potestate Summi pontificis*.

Lugduni, Johannes Trechsel. 20 IX. 1496. 2°. Hârtie. Carte cu lanț.

Bibliografie: Hain-Copinger 15732; Kulcsár 1965, nr. 534; Selecká 1974, nr. 174; Selecká Mârza 1997, nr. 189.

Coll. 2 la Iohannes de Turrecremata: *Summa de ecclesia contra impugnatores potestatis Summi pontificis. Quaestiones LXXXIII super potestate et auctoritate papali ex Sententiis Thomae de Aquino*.

Lugduni, Johannes Trechsel. 20 IX. 1496.

Inc. VI 36, coll. 2.

IV. Tipărituri de secol XVI

1. Angelo Gambiglioni: *Commentarium in quattuor libros Institutionum Justiniani*.

Lugduni, Nicolaus de Benedictis. 1510. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r: *Hic liber datus est mihi Joanni Henckel post mortem Reverendissimi Domini Sigismundi Episcopi Varadiensis*, f. 336r „Joannes Henckel”.

Bibliografie: Selecká Mârza 1997, nr. 221.

R6 I 1.

2. Antonio da Budrio: *Opera. Pars I*.

Venetiis, Baptista de Tortis. 1504. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r: *Hec quinque volumina Abbathis per me Joannem Henckel pro tunc archidiaconum et canonicum Varadiensem Anno 1508 empta sunt Padue florenis quattuor auri a domino doctore Petro Transilvano pro tunc plebano in Recklino etc.*, f. 177v „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Selecká 1974, nr. 235; Selecká Mârza 1997, nr. 204.

R6 I 5.

3. Antonios de Burgos: *Liber super Decretalium III de emptione et venditione*.

Venetiis, Gregorius de Gregorii. 1507. Hârtie. F. 2v „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Kotvan, Frimmová 1996, nr. 328; Selecká Mârza 1997, nr. 158.

Coll. 2 la Innocentius IV papa: *Apparatus super libros Decretalium*. Venetiis, Bernardinus Stagninus. 25 VIII. 1495.

Inc. X 7, coll. 2.

4. Bernardus Claravallensis: *Sermones de tempore et sanctis super Cantica canticorum*.

Parisiis, Johannes Parvus. 1513. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r: *Joannis Henckel plebani Leutschoviensem 1516 Cracouie fl. ij in auro*, f. 2r: *Joannis Henckel plebani Levotschouiensis*.

Bibliografie: Selecká 1974, nr. 223; Selecká Mârza 1997, nr. 195.

S6 II 1.

5. Bonifacius VIII, papa: *Liber sextus Decretalium in Concilio Lugdunensi*.

Venetiis, Baptista de Tortis. 1505. Hârtie. F. 2r: *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis*, la sfârșit „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Selecká Mârza 1997, nr. 205.

S6 I 9.

6. Dinus de Mugello: *De regulis iuris*.

Venetiis, Philippus Pincius. 1505. 2°. Hârtie. Carte cu lanț.

Bibliografie: Kulcsár 1965, nr. B-10; Selecká 1974, nr. 131; Selecká Mârza 1997, nr. 190.
Coll. 2 la Baldus de Ubaldis: *Margarita*. Venetiis, Bernardinus Benalius. 8 XI. 1499.
Inc. XI 7, coll. 2.

7. Francesco Zabarella: *Lectura super Clementinas*.
Lugduni, Johannes de Gradibus, Nicolaus de Benedictis. 1511. Hârtie. F. 1r: *Iste liber emptus est per me Joannem Henckel plebanum Leutschoviensem et canonicum [...] anno domini 1514*.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 294; Selecká Mârza 1997, nr. 260.
S6 I 6.

8. François Dupuy: *Vita s. Brunonis*.
Basileae, Johannes Froben. 1515. Hârtie. Carte cu lanț. *Liber Johannis Henckel, postea ecclesiae Leutschoviensis* (însemnare preluată din literatura veche, care azi lipsește).
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 36; Selecká Mârza 1997, nr. 35; Censuș 2018, nr. 291.
Coll. cu MS VI. 80.
R VI 80.

9. Fridericus Petrucius de Senis: *Quaestiones et consilia*.
Papiae, Andreas de Boscho. 1503.
Bibliografie: Kulcsár 1965, nr. B-26; Selecká 1974, nr. 205; Selecká Mârza 1997, nr. 179.
Coll. 2 la Ludovicus Pontanus: *Consilia et allegationes*. Venetiis, Bonetus Locatellus. 18 IX.
1500.
Inc. X 3, coll. 2.

10. Gratianus: *Decretum cum multis concordantiis Sacrum Scripturam Novi et Veteris Testamentorum*.
Venetiis, Baptista de Tortis. 1504. Hârtie. F. 1r: *Hoc corpus Iuris emptum est per me Joannem Henckel archidiaconum et canonicum Varadiensem Venetiis anno domini 1508 florenis iijj marcellis iij*, la sfârșit „Joannis Henckel”.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 250; Selecká Mârza 1997, nr. 225.
S6 I 10.

11. Guillaume Durand: *Speculum iudiciale. Pars I-II*.
Mediolani, Leonardus Pachel. 1509. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r: *Hic duo libri empti sunt per Joannem Henckel pro tunc vicarium Varadiensem Anno Domini 1511 Budae florenis tribus*, f. 340r „Joannis Henckel”.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 241; Selecká Mârza 1997, nr. 213.
R6 I 9.

12. Guillaume Durand: *Speculum iudiciale. Pars III-IV*.
Mediolani, Leonardus Pachel. 1510. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r: *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 527v „Joannis Henckel”.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 242; Selecká Mârza 1997, nr. 214.
R6 I 10.

13. Henricus Gorichem: *Primi Sententiarum cum conclusionibus*.
Venetiis, Simon de Luere, Andreas Torresanus. 1506. Hârtie. F. 1r: *Joannis Henckel vicarij ac archidiaconi Varadiensis 1512*, f. 240r „Joannis Henckel”.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 249; Selecká Mârza 1997, nr. 227.
R6 II 1.

14. Hieronymus Clarius: *Decretales*.
Venetiis, Baptista de Tortis. 1504. Hârtie. F. 1r: *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 303v „Joannis Henckel”.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 253; Selecká Mârza 1997, nr. 228.
S6 I 8.
15. Iohannes de Anania: *Consilia*.
Tridini, Iohannes de Ferrariis. 1509. F. 78 r: „Joannis Henckel”.
Bibliografie: Kulcsár 1965, nr. B-17; Selecká 1974, nr. 205; Selecká Mârza 1997, nr. 179.
Coll. 3 la Ludovicus Pontanus: *Consilia et allegationes*. Venetiis, Bonetus Locatellus. 18 IX.
1500.
Inc. X 3, coll. 3.
16. Iohannes de Legnano: *Disputationes*.
Mediolani, Leonardus Pachel. 1501. Hârtie. Carte cu lanț.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 243; Selecká Mârza 1997, nr. 219.
Coll. 2 la Iohannes Petrus de Ferrariis: *Singularis practica*. Mediolani, Leonardus Pachel.
1507.
Inc. VIII 1a, coll. 2.
17. Iohannes de Legnano: *Glosa*. Mediolani, Leonardus Pachel. 1501.
Mediolani, Leonardus Pachel. 1501. Hârtie. Carte cu lanț.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 243; Selecká Mârza 1997, nr. 219.
Coll. 3 la Iohannes Petrus de Ferrariis: *Singularis practica*. Mediolani, Leonardus Pachel.
1507.
Inc. VIII 1a, coll. 3.
18. Iohannes Duns Scotus: *Quaestiones in quattuor libros Sententiarum. Pars I-II*.
Venetiis, Simon de Luere. Andreas Torresanus. 1506. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r: *Joannis Henckel archidiaconi et canonici ac vicarij Varadiensis 1512*.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 239; Selecká Mârza 1997, nr. 211.
X3 VII 5.
19. Iohannes Duns Scotus: *Quaestiones in quattuor libros Sententiarum. Pars III-IV*.
Venetiis, Simon de Luere. Andreas Torresanus. 1506. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r: *Joannis Henckel archidiaconi, canonici ac vicarij Varadiensis 1512*.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 240; Selecká Mârza 1997, nr. 212.
X3 VII 6.
20. Iohannes Petrus de Ferrariis: *Singularis practica*.
Mediolani, Leonardus Pachel. 1507. Hârtie. F. 1r: *Is liber comparatus est per me Joannem Henckel, archidiaconum et canonicum Varadiensem, Venetiis florenis duobus anno 1509*, f. 145r *Emptus Rome per me Petrum Pokahazi canonicum ecclesiae Varadiensis etc. michipi [?] seruan die 3 aprilis 1512*.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 243; Selecká Mârza 1997, nr. 218.
Inc. VIII 1/a., coll. 1.
21. Iohannes Petrus de Ferrariis: *Singularis practica*.
Mediolani, Leonardus Pachel. 1507. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r: *Iste liber comparatus est per me Joannem Henckel archidiaconum et canonicum Varadiensem Venetiis florenis duobus anno 1509*.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 243; Selecká Mârza 1997, nr. 219.
Inc. VIII 1a, coll. 1.

22. Iustinianus I: *Corpus iuris civilis. Digestum novum.*
Venetiis, Baptista de Tortis. 1501. F. 1r: *Joannis Henckel archidiaconi Varadiensis*, f. 306r „Joannis Henckel”.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 256; Selecká Mârza 1997, nr. 230.
S6 I 5.
23. Iustinianus I: *Corpus iuris civilis. Digestum vetus.*
Venetiis, Baptista de Tortis. 1502. Hârtie. F. 1r: *Iste [sic] libri Corpus iuris civilis empti sunt per me Joannem Henckel archidiaconum Varadiensem Paduae anno domini 1508 florenis iiiiij*, f. [1]a „Joannis Henckel”.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 257; Selecká Mârza 1997, nr. 231.
S6 I 7.
24. Jean Charlier de Gerson: *Opera. Pars III.*
Argentorati, Johannes Knobloch. 1514. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r: *Joannis Henckel plebani Leutschoviensis 1516*, f. 117r *Joannis Henckel plebani Leutschoviensis*.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 246; Selecká Mârza 1997, nr. 222.
X3 VII 7.
25. Jean Charlier de Gerson: *Opera. Pars IV.*
Argentorati, Johannes Knobloch. 1514. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r, 72r. *Joannis Henckel plebani Leutschoviensis 1516*, f. 117r *ex libris Joannis Henckel plebani Leutschoviensis*.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 247; Selecká Mârza 1997, nr. 223.
X3 VII 9.
26. Nicolaus de Tudeschis Panormitanus: *Disputationes et descertationes.*
Mediolani, Leonardus Pachel. 1501. Hârtie.
Bibliografie: Kulcsár 1965, nr. B-25; Selecká Mârza 1997, nr. 218.
Coll. 3 la Iohannes Petrus de Ferrariis: *Singulare practica.* Mediolani, Leonardus Pachel.
1507.
Inc. VIII1/a, coll. 3.
27. Nicolaus de Tudeschis Panormitanus: *Glossa cum allegationes.*
Mediolani, Leonardus Pachel. 1501.
Bibliografie: Kulcsár 1965, nr. B-24; Selecká Mârza 1997, nr. 218.
Coll. 4 la Iohannes Petrus de Ferrariis: *Singulare practica.* Mediolani, Leonardus Pachel.
1507.
Inc. VIII1/a, coll. 4.
28. Nicolaus de Tudeschis Panormitanus: *Practica aurea.*
Mediolani, Leonardus Pachel. 1501. Hârtie.
Bibliografie: Kulcsár 1965, nr. B-23; Selecká Mârza 1997, nr. 218.
Coll. 2 la Iohannes Petrus de Ferrariis: *Singulare practica.* Mediolani, Leonardus Pachel.
1507.
Inc. VIII1/a, coll. 2.
29. Nicolaus de Tudeschis Panormitanus: *Super prima secundi Decretalium.*
Venetiis, Baptista de Tortis. 1504. Hârtie. F. de titlu *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 211r „Joannis Henckel”.
Bibliografie: Selecká 1974, nr. 290; Selecká Mârza 1997, nr. 255.
S6 I 2.

30. Nicolaus de Tudeschis Panormitanus: *Super secunda secundae Decretalium*. Venetiis, Baptista de Tortis. 1502. Hârtie. Carte cu lanț. F. 1r: *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 140r „Joannis Henckel”. Bibliografie: Selecká 1974, nr. 291; Selecká Mârza 1997, nr. 256. S6 I 3.

31. Nicolaus de Tudeschis Panormitanus: *Super tertio Decretalium*. Venetiis, Baptista de Tortis. 1504. Hârtie. Carte cu lanț. F. 2r: *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Waradiensis*, f. [1]r „Joannis Henckel”. Bibliografie: Selecká 1974, nr. 292; Selecká Mârza 1997, nr. 275. Y2 I 32.

32. Nicolaus de Tudeschis Panormitanus: *Super quarto et quinto Decretalium*. Venetiis, Baptista de Tortis. 1504. Hârtie. Carte cu lanț. *Joannis Henckel archidiaconi et canonici Varadiensis*, f. 143r „Joannis Henckel”. Bibliografie: Selecká 1974, nr. 269; Selecká Mârza 1997, nr. 258. R6 I 11.

33. Petrus Andreas Gammarus de Casali: *Tractatus in materiam extensionum*. Bononiae, Benedictus Hectoris. 1509. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. Coll. 4 la Baldus de Ubaldis: *Margarita*. Venetiis, Bernardinus Benalius. 8 XI. 1499. Bibliografie: Kulcsár 1965, nr. B-14; Selecká 1974, nr. 131; Selecká Mârza 1997, nr. 190. Inc. XI 7, coll. 4.

34. Renaldus de Novimago: *Iohannina*. Papiae, Iacobus de Paucisdrapis. 1507. 2°. Hârtie. Carte cu lanț. „Joannis Henckel”. Bibliografie: Kulcsár 1965, nr. B-28; Selecká 1974, nr. 131; Selecká Mârza 1997, nr. 190. Coll. 5 la Baldus de Ubaldis: *Margarita*. Venetiis, Bernardinus Benalius. 8 XI. 1499. Inc. XI 7, coll. 5.

BUDAPESTA, EGYETEMI KÖNYVTÁR

I. Incunabule

1. Claudius Ptolemaeus: *Quadripartitum. Centiloquium cum commento Hali*. Venetiis, Erhardus Ratdolt. 15 I. 1484. 4°. F. „a2” *Johannis Henckeli senioris sum*. Bibliografie: Hain-Copinger 13543; Sajó, Soltész 1970, 2866; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 495. Inc. 179.

BUDAPESTA, ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

I. Incunabule

1. Petrus Lombardus: *Sententiarum libri IV cum Sancti Bonaventurae commentariis. Pars I-IV*. [Norimbergae, Antonius Koberger. Post 2 III. 1491]. 2°. Hârtie. Partea I are pe coperta anterioară *Bartholomaei de Monte Jeorgii sum*, f. 3r *Iste partes Sancti Bonaventure empte sunt per me Johannem Henckel ab exequutoribus domini Bartholomaei, atrium baccalaurei, plebani quondamque in Villa Latina, una cum repertorio, florenis duobus denariis XXV*, f. 204r „Joannis Henckel”. Partea II pe fila de gardă *Liber domini Bartholomaei de Monte Jeorgii, in Olazy plebani*, f. [1]r și [259]v *Joannis Henckel, plebani Leutschoviensis*. Bibliografie: Hain-Copinger 3540; Sajó, Soltész 1970, 2646; Kotvan, Frimmová 1996, nr. 470.

Andreea Mârza

Inc. 558 c I-II.

II. Tipărituri de secol XVI

1. Ant. 1039

Jean Charlier de Gerson: *Secunda pars operum.*

Argentinae, Johannes Knobloch. 15 II. 1514. Hârtie. Carte cu lanț. F. L3r „Joannis Henckel”.

Bibliografie: Sotlész G-216.

CLUJ-NAPOCA, BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

I. Tipărituri de secol XVI

1. [Ioannes Huttichius

Imperatorum Romanorum libellus, unacum imaginibus ad vivam effigiem expressis, cum privilegio Caesareo]. Wolfgangus Caephalus Argentinae [...] Anno Salutis MDXXV [1525].

F [A2]: *Johannis Henckelli senioris sum, pe forțațul copertei 2 Domorum aedis [...] fratris [...], Si vis scire quis fuit dominum tutorque libelli / Enim ego vocor Michael cognomine Caglijas de Agria, Anno 1593 die 8 Martii.*

Bibliografie: Mârza 2010, p. 53-54.

R 86607.

2. Aeneae Silvii Senensis: *De Bohemorum origine ac gestis historia, uariarum rerum narrationem complectens cui nunc primum copiosus accessit index quo facilius studioso lectori sit obviam quicquid de unaquaque re cuius in hoc libello fit mentio sare desiderat.*

Coloniae, apud Heronem Alopecium. ANNO M D XX IIIII [1524]. F. A2 *Johannis Henckelli senioris sum.*

Bibliografie: Mârza 2010, p. 53-54.

Coll. cu R 86607.

R 86608.

3. Albertus Magnus: *Super Marci Euangeliare postilla.*

Hagenau, Henricus Gran. 1505. „Colleg. Claudiop. S. J.”, *Johannis Henckelli senioris sum, Emptus fl. 1. den. 25* (însemnare de sec. XVI).

Bibliografie: Jakó 1991, nr. 5.

C 56031.

4. *Novum Testamentum.*

Impressum Vittembergae, Per Nicolaum Schnl[en]z. Anno MDXXIX [1529]. *Ex libris Johannis Henckelli senioris sum.*

U 52697.

MARTIN (SLOVACIA), KNIŽNICA MATICA SLOVENSÁ

I. Tipărituri de secol XVI

1. Jean Mauburne: *Rosetum exercitiorum et sacrarum meditationum.*

Parisiis, Bade Josse, Petis Jean, Schabeler Johann. 13 VIII. 1510. Hârtie. *Anno dnj 1628 emptus liber a quodam Zacharia in Bresko floreno 1 denariis 50 per me Georgius Podhradsky, „Conventus Szakolczensis”, Hic liber floreno uno aureo 4 denariis ungaricalibus XVIII m Joanni Božijk per venerabilem Johannem Henckl Cracoviae emptus anno 1520.*

Bibliografie: Saktorová et alii 1993, nr. 1301.

IB 38250.

2. [*Postilla aprrime magistralis Super Joannis Euangeliare. Venerabilis domini domini Alberti Episcopi Ordinis Predicatorum*].

Hagenau, 1504. Hârtie. *Johannis Henckelli senioris sum.*

Bibliografie: Komorová, Saktorová 2014, nr. 15.

Coll. 2 la Albertus Magnus, *Postilla super Matthei evangeliare*. Hagenau. 1505.

Skal 16587, privé. 1.

3. *Super Matthei Euangeliare postilla Alberti magni Opus.*

[1505]. Hârtie. *Johannis Henckelli senioris sum.*

Bibliografie: Komorová, Saktorová 2014, nr. 16.

Skal 16587.

Abrevieri bibliografice

- BB XI 26 – *Elenchus librorum impressorum Christophori Cardinalis a Migazzi jussu Excellentissimi Domini Comitis et Episcopi Transylvaniae Ignatii Bathyani Cibinii factus Anno 1782.*
- BB XI 265 – *Catalogus primus Bibliothecae I. C. Batthyany seu Elenchus librorum Excellentissimi Comitis et Episcopi Transylvaniensis Domini Ignatii de Bathyan in Bibliotheca sua Cibiniensi 1782.*
- Beke 1871 – Antal Beke, *Index manuseriptorum Bibliothecae Batthyanianae Dioecesis Transylvaniensis*, Alba Iulia, 1871
- CDH 1829 – Georgius Fejér (ed.), *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus et civilis*, t. IV, vol. III, Budapesta, 1829.
- CDSI 1987 – Richard Marsina (ed.), *Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae inde ab a. 1235 usque ad a. 1260*, t. II, Bratislava, 1987.
- Census 2018 – Adrian Papahagi (coord.), *Manuscritele medievale occidentale din România. Census*, Iași, 2018.
- Dictionnaire* 1909 – Alfred Vacant, Eugène Mangenot, Émile Amann (ed.), *Dictionnaire de théologie catholique contenant l'exposé des doctrines de la théologie catholique, leurs preuves et leur histoire*, t. 1/1, Paris, 1909.
- Dictionnaire* 1910 – Alfred Vacant, Eugène Mangenot, Émile Amann (ed.), *Dictionnaire de théologie catholique contenant l'exposé des doctrines de la théologie catholique, leurs preuves et leur histoire*, t. 2/1, Paris, 1910.
- Dictionnaire* 1911 – Alfred Vacant, Eugène Mangenot, Émile Amann (ed.), *Dictionnaire de théologie catholique contenant l'exposé des doctrines de la théologie catholique, leurs preuves et leur histoire*, t. 4/2, Paris, 1911.
- Dictionnaire* 1920 – Alfred Vacant, Eugène Mangenot, Émile Amann (ed.), *Dictionnaire de théologie catholique contenant l'exposé des doctrines de la théologie catholique, leurs preuves et leur histoire*, t. 4/2, Paris, 1920.
- Dictionnaire* 1935 – Alfred Vacant, Eugène Mangenot, Émile Amann (ed.), *Dictionnaire de théologie catholique contenant l'exposé des doctrines de la théologie catholique, leurs preuves et leur histoire*, t. 12/2, Paris, 1935.

Andreea Mârza

- DRH 2002 – Aurel Răduțiu, Viorica Pervain, Susana Andea, Lidia Gross (ed.), *Documenta Romaniae Historica*, seria C. Transilvania, vol. XIV (1371-1375), București, 2002.
- Frimmová 2000 – Eva Frimmová, *Knižnica Jána Henkela*, în *Kniha '97-'98. Zborník o problémoch a dejinách knižnej kultúry*, Martin, 2000, p. 163-181.
- Haraszti Szabó, Kelényi 2019 – Péter Haraszti Szabó, Borbála Kelényi, *Magyarországi diákok Francia, Angol, Itáliai és Német Egyetemeken a középkorban 1100-1526. Students from Hungary at the Universities of France, England, Italy and Germany in the Middle Ages 1100-1526*, Budapest, 2019.
- Haraszti Szabó et alii 2017 – Péter Haraszti Szabó, Borbála Kelényi, László Szögi, *Magyarországi diákok a prágai és krakkói egyetemeken 1348-1525. Students from Hungary at the Universities of Prague and Krakow 1348-1525*, vol. 2, Budapest, 2017.
- Homza 2009 – Martin Homza, *Včasnostredoveké dejiny Spiša*, în Martin Homza, Stanislav A. Sroka (ed.), *Historia Scepusii*, vol. I, *Dejiny Spiša I*, Bratislava, Cracovia, 2009, p. 126-327.
- Jakó 1991 – Klára Jakó, *Erdélyi könyvesházak I: Az első kolozsvári egyetemi könyvtár története és állományának rekonstrukciója 1579-1604*, Seghedin, 1991.
- Jakó 1977 – Zsigmund Jakó, *Philobiblon transilvan*, București, 1977.
- Komorová, Saktorová 2014 – Klara Komorová, Helena Saktorová (ed.), *Generálny katalóg tlačí 16. storočia zachovaných na území Slovenska*, vol. III, *Tlače 16. storočia vo františkánskych knižniciach*, Martin, 2014.
- Kotvan, Frimmová 1996 – Imrich Kotvan, Eva Frimmová, *Inkunabuly zo slovenských knižníc v zahraničných inštitúciách*, Martin, 1996.
- Kulcsár 1965 – Petro Kulcsár, *Catalogus incunabulorum Bibliothecae Batthyányanae*, Seghedin, 1965.
- Mârza 2009 – Andreea Mârza, *Enea Silvio Piccolomini și Cruciada Târzie*, Cluj-Napoca, 2009.
- Mârza 2010 – Andreea Mârza, *Însemnări de proprietate pe lucrările lui Enea Silvio Piccolomini de secol XVI-XVIII aflate în biblioteci din Cluj-Napoca și Alba Iulia*, în *Transilvania*, 11-12, 2010, p. 49-61.
- Mârza 2022 – Andreea Mârza, *Incunabulele bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia – date referitoare la cercetarea colecției*, în *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*, LXI, 2022, p. 219-234.
- Mârza 2023 – Andreea Mârza, *Johannes Henckel (1480/81-1539), viața și opera unei personalități culturale a primei jumătăți a secolului al XVI-lea (I)*, în *Terra Sebus*, 15, 2023, p. 119-150.
- Muckenhaupt, Rozsondai 2011 – Erzsébet Muckenhaupt, Marianne Rozsondai, *Historische Einbände der Bücher aus dem Besitz des Johannes Henckel*, în Doina Biro Hendre (ed.), *Batthyaneum: omagiu fondatorului Ignatius Sallestius de Batthyan (1741-1798)*, București, 2011, p. 159-189.
- Saktorová et alii 1993 – Helena Saktorová, Klára Komorová, Emília Petrenková, Ján Agnet, *Tlače 16. storočia vo fondoch Slovenskej národnej knižnice Matice slovenskej*, Martin, 1993.
- Selecká 1974 – Eva Selecká, *Stredoveká Levočská Knižnica*, Martin, 1974.
- Selecká Mârza 1997 – Eva Selecká Mârza, *A középkori Lőcsei könyvtár*, Seghedin, 1997.
- Sajó, Soltész 1970 – Géza Sajó, Erzsébet Soltész, *Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur*, Budapest, 1970.
- Sipos 2004 – Gábor Sipos (ed.), *A kolozvári Akadémiai Könyvtár Régi Magyar Könyvtár-gyűjteményeinek katalógusa. Catalogul colecțiilor Biblioteca Maghiară Veche a Bibliotecii Academiei Cluj-Napoca*, Cluj-Napoca, 2004.

- Sopko 1982 – Július Sopko (ed.), *Stredoveké latinské kódexy slovenskej proveniencie v Maďarsku a v Rumunsku*, Martin, 1982.
- Sopko 1995 – Július Sopko (ed.), *Kroniky stredovekého Slovenska. Stredoveké Slovensko očami kráľovských a mestských kronikárov*, Budmerice, 1995.
- Szentiványi 1958 – Robertum Szentiványi, *Catalogus concinnus librorum manuscriptorum Bibliothecae Batthyányanae*, Seghedin, 1958.
- Šedivý 2009 – Juraj Šedivý, *Stredoveká písomná kultúra na Spiši*, în Martin Homza, Stanislav A. Sroka (ed.), *Historia Scepusii*, vol. I, *Dejiny Spiša I*, Bratislava, Cracovia, 2009, p. 483-520.
- Tóth 2008 – Péter Tóth, *Catalogus codicum Latinorum medii aevii Bibliothecae Universitatis Budapestinensis*, Budapesta, 2008.
- Tüskés 2008 – Anna Tüskés, *Magyarországi diákok a Bécsi Egyetemen 1365 és 1526 között. Students from Hungary at the University of Vienna between 1365 and 1526*, Budapesta, 2008.
- Varjú 2014 – Doina Hendre Biro (ed.), *Biblioteca Batthyaneum la sfârșitul secolului al XIX-lea. Cartea-catalog a lui Varjú Elemér, adnotată și comentată*, București, 2014.
- Verger 2019 – Jacques Verger, *Universitățile în Evul Mediu*, traducere de Simona Ilieș, Iași, 2019.
- Vooght 1962 – Paul de Vooght, *Il conciliarismo a Costanza e Basilea*, în *Il concilio e i concili. Contributo alla storia dalla vita conciliare della Chiesa*, Roma, 1962.